

משה בירנבוים

נ"ו"ג לקוה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע ועכ"א

מליזענסק

עיה"ק טבריא תובב"א

ענושה"ת

קרה

אחריתו, ואכן באותו יום ראשון שלאחר השבת חטפתו כיתה ואז הובנה כוונת הרה"ק בסיפורו.

(כ"ק אדמו"ר הגה"ק טעאגו זי"ע, כנחת יהודה וירושלים)

***

ואין בן פלת (טו, א)

לגבי און בן פלת איתא במדרש (שם פסקא כ) שאשתו היצילתו ואמרה לו "אי אהרן כהנא רבה - אנת תלמידא, ואי קרח כהנא רבה - אנת תלמידא", שבין אם אהרן יהיה הכהן גדול ובין אם קרח יהיה, ישאר הוא עיננו להיות תלמידים, וא"כ מודוע לו להתערב במחלוקת לא לו, ונבואר שם שאשתו עשתה תחבולה לגרש ולהרחיק את חבריו מעליו, וקראו עליה במדרש את הפסוק (משלי יד, א) "חכמות נשים בנתה ביתה".

יש מועדים איזה דבר חכמה ראו בדבריה שיקראו עליה פסוק זה, הרי לא אמרה כי אם סברא פשוטה שכל בר שכל יאמר כן, וכמאן הגידו גדולי בעלי המוסר, שבשעת המחלוקת בוערת אש להבה ואין דעת האדם מיושבת לחשוב ולהתעמק אפילו מחשבות פשוטות, וכיון שהיא אמרה בשעה כזאת דברי טעם בהגיון ובתבונה, בעל כרחך שהיתה זאת על ידי חכמותה, ועמדה לה פקחותה זאת להציל את בעלה מרדת שחת, ועל כך שפיר יאה לה התואר "חכמות נשים בנתה ביתה".

באופן אחר כותאמרא מושמיה דהרה"ק רבי נחמס נגדל כווארקא זי"ע, ומועשה שהיה כך היה, טרם התמנה הרה"ק כווארקא למלא מקום אביו הרה"ק רבי יצחק כווארקא זי"ע ולשמש באדמו"רות, היה לו חבורה של חברים וידידים עמוס עבד את בוראו ביצוותא חדא, וכאשר נתעטר בכתר האדמו"רות ניתק את הקשר עמוסם, ובשעת הכושר שאלו אותו חבריו מואי האי,

נענה הרה"ק כווארקא והשיב, דהנה צריך להבין הטענה שטענה אשתו של און בן פלת "אי אהרן כהנא רבה - אנת תלמידא, ואי קרח כהנא רבה - אנת תלמידא", דהא בודאי עדיף ליה לאון בן פלת שקרח שהוא חבירו וידידו ישמש ככהן גדול, מאשר אהרן שאין לו עמו קשר כלל, אך מכאן נראה, שבשעה שהצדיק עולה לגדולה מנתק הוא את קשרי הידידות שהיו לו עם בני הדור, וכולם שווים בעיניו, מעתה שפיר טענה מואי שנא מי יהא כהן גדול, וזו ודאי חכמה גדולה היא.

כיוצא בו הוזה מועשה איצל הרה"ק בעל האימורי אמותי מגור זי"ע, שבתחילת הנהגתו אכל פעם עם ידידו מושכבר ימים הרה"ח רבי אברהם שוחט ז"ל על שלחן אחד, זה אכל מאכלי בשר וזה מאכלי חלב, אולם לא הקפיד האימורי אמותי להניח הפסק מופה כד"ן (עיין בשו"ע י"ד סימן פה סעיף ב), והסביר טעמו, שאינם צריכים היכר כי רק שני אנשים שמכירין זה את זה צריכים הפסק כשזוים היכר, אבל תלמיד ורב דינם כאין מכירים זה את זה (הובא בראש גולת אריאל ח"א עמוד קפה).

***

כי כל העדה כלם קדושים ובדוע תתנשאו על קהל ה' (טו, א)

אמר הרבי חנוך הענין מאלכסנדר זי"ע ז"ל צסס הרה"ק רר"צ מפשיסמא שהקשה, איך יכול היה קרח ללעוק על משה רבינו ע"ה, ומדוע מתנשאו על קהל ה', הלא המורה הקדושה מעידה עליו, והאיש משה עניו מאלד מכל האדם וגו',

אלא המירוך הוא, משום שהיה קרח צעל גאווה יותר מכולם, ואמר על עצמו שהוא משה, והוא העניו. מכאן יכולים ללמוד, איך הגאווה מסמא את עיניו של אדם, שאין רואה כלום מה שכמוצ צמורה, וסובר שזה הטוב נכמז עליו, וההיפוך על חצירו, ודו"ק.

(תשעה לטובה)

***

ויקוז קרוז (טו, א).

אמר אא"ז (הרה"ק מנאמיר זי"ע) זצוק"ל בשם הרבי ר' אלימלך הקדוש זצוק"ל, כי כוונת קרח בוודאי לא היה גאווה כפשוטו, רק כוונתו בוודאי היתה עבדות וסודות, אף על פי כן כיון שהיה עם מחלוקת, אמר יעקב אבינו ע"ה בסודם אל תבא נפשי, אינני רוצה בסודות שלהם ובעבדות שלהם, כי הוא נועלמא דפרודא, וד"ל (ליקוטי דבר ישראל)

***

ויקוז קרוז (טו, א).

אימא צוה"ק, שרצה הקצ"ה לעשות את קרח גדול שצלוים כמו אהרן גדול שצכהניס, צלי ספק הימה זאת מדרגה רבה ונפלאה, שאנו רואים שכשנעדר קרח חזל צמינה זו, משמע שלא היה שום אחד מהלויים ראוי לזה רק קרח, ניצוץ זה טרף צלצו שהרגיש שיש מדרגה מיוחדת עבורו, ומכל מקום ירד כל קך על ידי עון אחד, ללמד כמה גדולים דברי חז"ל (אבות פ"ב מ"ד) אל תאמין צעלמך עד יום מותך, ומאמר חז"ל (סנהדרין ק"י). המהרהר אחר רצו כמהרהר אחר השכינה.

***

וידבר אל קרוז וגו' בקר וידע ה' וגו' (טו, ה).

סיפר לי הרה"ק כנאסאד זי"ע כי פעם בהיותו איצל דו"ז מושינאווא זי"ע בשי"ק שבין יזה"כ לסוכות, ישב הרה"ק לאחר סעודה שלישית וסיפר גופא דעבודא דחכי הוי,

בפרשבורג עירו של החתם סופר זי"ע"א היה דר רשע בשם שמחה שיעינו היתה צרה בתלמידי החת"ס העוסקים בתורה, ואיים שילשין עליהם למלכות כי כושתכונים הם מועבודת הצבא, והתרברב כי ילבישם מנכסיים אדמוות של הצבא. כאשר נוכחו ראשי הקהל בסכנה המרחפת על הישיבה, אצו אל רבם החת"ס ונכנסו אליו בעצומו של לימוד שיעורו בישיבה כדי להודיעו על כך ולשמוע מוכנו כדת מזה לעשות. ולפי שלא היה כופיק אז בדיבור רמז להם לומר מזה בפייהם. כאשר סיפרו הדברים וגעו בבכיה שיעריך לפעול מיד לביטול רוע הגזירה המושיד החת"ס בלימודו כאילו כואוכה לא היה, העסקנים הנאמנים נשאר על עמוסם ולחשו שוב שיעריך לפעול בלי שום דיחוי, הורה רבה"ק החת"ס באצבעו על הגמרא ונענה "הרי אנו עושים" והמושיד להרצות שיעורו בלי שום שינוי.

לאחר השיעור הלך החת"ס בלזית ראשי הקהל אל המלשין כדי לנסות ולדבר על לבו, אך ללא הועיל, אותו רשע לא קם ולא זע מפניהם והתחנף ואמר שאין לו מזה לדבר אתם בכאן, ולמחרת בבקר יוכלו לשתח כל דבריהם בבית המושפט. נענה החת"ס ואמר "בוקר וידע ה' את אשר לוי ומיד עזבו את הבית. לאחר שייצאו מפתח הבית נשתרבה לישונו של הרשע ומחנק עלה בגרונו, אשתו של המלשין בראותה צרתו איצה לה הדרך אחר החת"ס לבקשו על נפש בעלה שיתפלל לרפואתו. ונענה החת"ס "אני מתפלל עבורו תפלה ההוגנת לו, ולמלשינים אל תהי תקוה וכל המנינים כרגע יאבדו" ותוך כדי דיבור יצאה נשמתו.

החת"ס, ברצותו לקדש שם שמוים ברבים מוצא לנכון ללכת להלויה ובשעת דברי ההספד פתח ואמר "שמחה לארצך, שמחה מובל לקברות בארץ, וששון לעירך העיר פרשבורג צהלה ושמחה"

לתמויהת הרב כנאסאד מזה מקום לסיפור זה שלא נועניני דיומא, נודע לו מפי המקורבים כי מועשה שהיה כך היה באותו ערב שבת איצל הרה"ק מושינאווא וגם שם היה מוא דהוא בשם שמחה שסירב לקיים פסק ב"ד בדבר השגת גבול חברו, וזההירו כי אם לא יקיים הפסק כורה תהא

ויקוּז קרוּז בן יצהר בן קהת בן לוי (טו, א).

צפירוש רש"י, פרשה זו יפה נדרשת במדרש רבי תנחומא וכו', בן יצהר בן קהת בן לוי, ולא הזכיר בן יעקב, שבקש יעקב רחמים על עצמו שלא יזכר שמו על מחלוקתם, שנאמר ובקהלם אל תחד כבודי וגו'. והנה לכאורה הוא תמוה, ולמה התפלל שלא יזכר שמו במחלוקתו של קרח דוקא, ולמה לא התפלל שלא יזכר שמו של בנו לוי, וכן של קהת ויצהר שהיו ג"כ נדיקים גדולים ולמה הקפיד על שמו דוקא.

ונראה לתרץ בהקדם משנה י"ז פרק ה' דאבות וז"ל, "כל מחלוקת שהיא לשם שמים סופה להתקיים ושאינה לשם שמים אין סופה להתקיים. איזוהי מחלוקת שהיא לשם שמים זו מחלוקת הלל ושמאי ושאינה לשם שמים זו מחלוקת קרח וכל עדתו".

והנה ידוע לכל דברי אדמו"ר איש האלקים מו"ה אלימלך ז"ל בספרו "נועם אלימלך", שפירש על מחלוקת קרח וכל עדתו שדקדק בדברי המשנה הנ"ל, שאמרו ז"ל "ושאינה לשם שמים זו מחלוקת קרח וכל עדתו" הוה ליה למימר "ושאינה לש"ש זו מחלוקת קרח ומשה ואהרן". ומפרש הוא ז"ל, שקרח היה חולק עם עדתו שהם בעצמם ג"כ היו שונאים זה את זה, וכל אחד רצה להיות ראש. רק מפני שרצו לחלוק על משה רבינו ואהרן עשו שלום לפי שעה, והיו מחלוקת "קרח וכל עדתו" שצין קרח ועדתו היה ג"כ מחלוקת, עיין שם בספרו הקדוש.

והנה ארחיב ציבור ואוסף נופך משלי. דהנה יש לדקדק במשנה הנ"ל, למה לא אמרה המשנה "זו מחלוקת בית שמאי ובית הלל" ולמה נקט "מחלוקת שמאי והלל". ונראה דנקט דוקא שמאי והלל, לפי ששמאי והלל חלקו לשם שמים דוקא, זה אמר ההלכה כך היא, כך צריך להו תכשיטי כלה, וזה אמר לא כך אלא כך היא ההלכה, וכך צריך להיות תכשיטי כלה. ולא היתה כוונתם לשום פניה בעולם כלל, רק לשם שמים כנ"ל. לאפוקי תלמידיהם דהיינו "בית שמאי ובית הלל" היה צממא צנייהם כמה וכמה שכוונתם היתה לאיזה פניה, שזה אמר שרבי שלי גדול ביותר ואיש האלקים וזה אמר שרבי שלי גדול הוא ביותר, והיה מעורב בגיאות וגדלות וכדומה פניות אחרות. והגם שהיה קיום למחלוקת שלהם ג"כ, זה היה מפני שהיתה במחלוקתם מעורב עם אמת, זה נתן קיום להחזיק המחלוקת שיהיה קיום. אבל כולה לשם שמים לא היה, כי אם מחלוקת שמאי והלל גופייהו, שהיתה ללול וברור לשם שמים. על כן נקט התנא "איזה מחלוקת שהיא לשם שמים זה מחלוקת שמאי והלל" דוקא.

וההיפוך היה במחלוקת קרח וכל עדתו, וכפירוש אדמו"ר זקוק"ל הנ"ל, שלא היה כלל צו שום נדוד אמת כלל וכלל, אפילו כחוט השערה, ע"כ לא היה קיום כלל. כמו שפירש רש"י (במדבר יג, טו) "כל דבר שקר שאין בו קצת אמת אין לו קיום". ומיד בבוקר היה קץ וסוף למחלוקת, ונגמר הדבר מיד, ונעשה דין בהם. ואילו היה במחלוקת קרח מעט מעורב באמת כל שהוא, היה חלילה נמשך המחלוקת.

ומאין היה נמשך זה, שלא היה במחלוקת קרח שום נידוד אמת, והלא קרח היה פיקח גדול, והיה לו לערב במחלוקתו כל שהוא מאמת והיה לו קיום זמן מה. זה בא מחמת שיעקב אבינו ע"ה ראה זה ברוח הקודש והתפלל שלא יזכר שמו של יעקב במחלוקתם. כידוע שמדת יעקב אבינו ע"ה היתה מדת אמת, ואילו היה מזכר שמו של יעקב אבינו ע"ה היתה חיוק חלילה למחלוקת.

וזה שפרש רש"י ז"ל, ולא נאמר בן יעקב לפי שיעקב ציקש רחמים על עצמו דייקא, שלא יזכר שמו במחלוקתו של קרח וגו' כדי שלא יהיה שום מעורבות אמת כלל, וממילא תצטל המחלוקת תיכף ומיד, וכנ"ל. (מאור ושמש)

***

ודתן ואבירם וגו' בני ראובן, ויקובו לפני משיה ואנשיים מבני ישראל וגו' (טו, א-ב).

לכאורה קשה שחרי דתן ואבירם לא היו מושבט לוי ולא חשבו על עיגמם, והתורה פירסמה את שגם לגנאי, ואילו נאיתים וחמושים נוקריבי הקטורת התכוונו לעיגמם, והתורה חסה על כבודם ולא פרסמה את שגמותיהם. ונראה לומר, כי יתכן עוד למחול לאדם שאינו יכול להתגבר על יצריו ורועה כבוד לעיגמו, אבל לבעל מחלוקת לשם מחלוקת שאין לו טובת הנאה מזה אי אפשר למחול, ויש לפרסם שגמו לגנאי. (ליקוטי הרי"ם)

***

ויקוּז קרוּז בן יצהר בן קהת בן לוי, ודתן ואבירם בני אביאב ואון בן פלת בני ראובן (טו, א).

יש לפרש ענין הליקיה הוא, דהנה היצה"ר זה דרכו כל היום לפתות האדם לעשות עצירות, באמרו שזה מנאה, והמשכיל יצונן ע"ז שהוא מתרמית היצה"ר ומחזולותיו.

והנה המחלוקת הזו היה כפי הנראה למנאה, שהיה מתאווה קרח ועדתו לעבוד עצודת כהונה וקרצנות. והנה הסימן אס הוא באמת מנאה, או אס הוא מתרמית היצר, הוא כשיצחין האדם בעצמו, אס גדולה תשוקתו כ"כ בשאר מנאות ג"כ, באותם העניינים שהם זודאי מנאות, כגון צניית ותפילין ותורה, אזי הוא טוב. אך אס הוא רואה שאין תשוקתו כ"כ לשאר מנאות, יצין לאשורו, שהתשוקה הזאת, שמדמה דעתו לאותו ענין הנראה לו למנאה, הוא מפיתוי היצה"ר להפילו במכמורת, ומחמיה תעמוד הבהרת, כך קבלנו. וכשיצחין זה האדם באמת, האמת אהוב יותר, ויתרחק אפילו מהמנאות שגדמות דעתו, כיון שמצין באמת שהוא לשם איזה פניה.

והנה אילו החיחס עצמו קרח ועדתו עם יעקב, שמידתו 'אמת', כנ"ל, אז היה משיס מידת האמת לגד עצמו, היה מתצונן באמת שאין כוונתו למנאה, רק לשם כבוד ופניה. והיו 'ויקח קרח בן יצהר בן קהת בן לוי', שהיה יחוס עד 'לוי' (שהיה חסיד שבחסידים), מזה שפט שצריך לרדוף אחר המנאות, הגם על מה שלא נצטוו. ושכח עיקר היחוס, שהוא יעקב שמדתו אמת, וכנ"ל. וכן דתן ואבירם ואון בן פלת, לא המייחסו רק עד ראובן, ושכחו גם כן שהם בני יעקב, ונדמה להם שעושים לשם שמים, לעבוד עצודתו יתצרך שמו, ככהונה גדולה בקרבן וקטורת.

(אגרא דכלה)

***

ויקוּז קרוּז וגו', ויקובו לפני משיה וגו', ויקהלו על משיה ועל אהרן וגו' (טו, א-ג).

עפ"י פשוטו י"ל שלא פורש צמורה מה לקח. דהנה חסידות הוא לפניס משורת הדין, דהדין מפורש צמורה לעשות כך וכך והחסיד המתגעגע לעבודת השם, צראותו שהעבודה הזו היא רצון הש"י, מדקדק בה יותר מן הדין המפורש צמורה. והנה מה טוב ומה נעים הדבר, באס על ידי הדקדוק ומילי דחסידי הלזה אינו מצטל בזה איזה דבר עיקרי צמורה, משא"כ אס על ידי זה מצטל דבר עיקרי צמורה, אין לך טפשות גדול מזה וענוש יענוש.

הדמיון בזה, למשל לנו הש"י שלא לאכול חמץ בפסח. הנה מן הדין שצמורה, אס שהתה העיסה כדי חימוץ אסורה. והנה המתנהג

ויקבמו לפני משיח ואנשים מבני ישראל זומשים ומבאתים

נשיאי עדה קראי מועד אנשי שם (פו, ב)

יש לומר על דרך צחות, על פי המסופר שפעם נתפנה כסא הרבנות בעיר לבוב, וראשי הקהילה שכונו עיניהם על אחד הגדולים המפורסמים שיבא לכהן פאר בעירם. הוא ניאות לבקשתם אבל בתנאי שיהיה בהסכמת כל אנשי העיר למוקטן ועד גדול, ואנשי הקהילה נסבו על פני העיר מבית לבית והחתיכו את כל אנשי העיר, עד שבאו לביתו של סנדלר אחד בקצה העיר שסירב לחתום, וכל ההפצרות שהרבו עליו נפלו על אזנים אטומות. ותהום כל העיר כמרחקת שבבעור חייט אחד ינוגע כהם כל הכבוד הזה, ויקראו אותו נכבדי הקהילה ופתחו אתו בדברים, שיזאיל לגלות להם סיבת סירובו והתנגדותו אל הרב המפורסם כגדול בישראל. השיב ואמר להם, אגיד לכם את האמת שאין לי כל סיבה להתנגד למוניו של הרב, אלא שכבוד עעמי אני דורש, כי הנה זה שנים רבות שאני יושב בעיר הזאת ואיש אינו יודע כמוני, עכשיו נפלה לידי הזדמנות נדירה שכל בני העיר ידברו כמוני, ולא החמציני את ההזדמנות, ומועתה אני כווכן כבר לתת את חתימותי...".

וכן עשו דתן ואבירים שהיו מודלת העם ומוהפחותים, לכן נטפלו לעדת קרח וראשי סנהדראות לעשות להם שם בארץ, וזה שכתוב קרואי מועד אנשי שם.

***

ויקבמו לפני משיח ואנשים מבני ישראל וגו' (פו, ב).

לפי הלשון ויקומו, וצבעה"ט כתיב 'ויקומו' בגימט' 'לחלק'. ולהבין צעי מה לורך לרמוז ע"ו, והלא מקרא מלא דבר הכתוב בכל הפרשה כולה, שקרח עמד וצא לחלוק. ונראה ע"פ הידוע שאיש אחד צא וסיפר לשון הרע בפני רצה"ק מלוצלין ז"ע ונגרם מזה פירוד בקרב תלמידי הצעש"ט. והענין מעורר פליאה ותימה, איך שהרה"ק 'החמה' שהיה צחינת נביא ואיך האמין לדבריו, ואמרו לדיקים שהצעל דבר שמר על אדם זה במשך ארבעים שנה שלא יבוא לידי הרהור עבירה כדי שזהמיצו בפני הרבי מלוצלין יראה את קדושתו ויקבל את דבריו, ועל ידי זה יגרם פירוד בקרב העדה הקדושה. והדברים עמוקים וטמירים וגבהו מהשגתינו.

ואולי י"ל גם בקרא, שכידוע אומיות שמו הם הס"ת של לדיק כתמ"ר יפר"ת, כי הצעל דבר שמר אותו בקדושתו ודקתו כדי שיצליח לעמוד נגד משה רבינו ולמשוך אתו ראשי סנהדראות, שלולי כן לא היו שומעין לדבריו לצא עמו, וגם הוא עצמו לא יתה לו תקומה נגד מנהיג הדור לולי גדלו ודקתו וכדאשכחן גבי אלישע שמיד נכלו. וזה שרמו הצעש"ט 'ויקומו' - 'לחלק' ר"ל שכל עיקר תקומתם ועמידתם בקדושה כל ימיהם היה צעל דבר כדי שצופו של דבר יוכלו לקום ולעמוד בפני משה ולמשוך אחריהם ר"נ נשיאי עדה קרואי מועד אנשי שם.

(פניני שפע חיים, ליל ש"ק תש"ך)

***

ויקהלו על משיח ועל אהרן ויאמרו אליהם רב לכם כי כל העדה כלם קדושים ובתוכם ה' ובדוע תתנשא על קהל

ה' (פו, ג)

בשם תלמידיו של הרב הגאון בעל ישועות יעקב ז"ע, פעם אחת היתה אסיפה לתקנת הקהל (בעיר טגורי הגאון בעל הישועות יעקב ז"ע) ונאספו שבוה הבעלי בתים ובעת הזאת לא היה הגאון בעל הישועות יעקב בביתו, שהלך על ברית מילה, והמותינו שם הבע"ב בבית החיצונה עד יבוא הרב לביתו, בין כך בא גם הרב הצדיק ר' צבי ז"ל מוודיטשוב כקכ"ה (כקדושתו כן הילוח) לבית הרב הגאון הנ"ל, כי אהבת נפש אהבו זה את זה,

בחסידות, צראותו אשר זה חפץ הש"י, מדקדק שלא תשהה העיסה אפילו רגע כמימרה, ובאם תשהה אפילו כרגע לא יאכלנה. והנה צאם יארע לחסיד הזה, שצליה הראשונה דפקת, שמחויב לאכול כיות מנה מדאורייתא, ולא יהיה לו אלא מנה כזאת ששהה העיסה כרגע. הנה אם יחמיר לעצמו כדרכי חסידותו ולא יאכלנה ויצטל מנות עשה דאורייתא, לא ייטב צעיני ה' כל זאת, צציטול מנות עשה. ומכל שכן אם על ידי חומרת חסידותו יעבור על איזה מן האזהרות בלאוין אשר לא תעשנה, על חסידות כזה, שקילי טיבותיה ושדייא אחיזרי.

[על פי מה ששמעתי דרך דרוש על פי שאמר דוד (תהלים פו, ב) "שמרה נפשי כי חסיד אני". הנה הקושיא מפורסמת ממה נפשה, אם הוא ראוי לשמירה מלד חסידותו, בודאי ה' יברך לא יקפח שכרו, ובאם וכו',

ושמעתי שהוא על דרך מאמר רבותינו ז"ל (סוכה ב:) "אם פגע בך מנוול זה משכהו לצית המדרש", והנה למה אמר 'משכהו' ולא אמר כפשוטו למוד תורה. אך הוא, דהי"ר מסיתו לדבר עבירה, באומרו לו צפיטייו שהוא מנוה, ועל כן ענה היעוזה מרבותינו ז"ל, אם יפתה אותך באומרו שהוא מנוה, משכהו לצית המדרש, ששם מרחיבין התורה והתלמוד מפי סופרים ומפי ספרים, אם הוא מכלל התרי"ג מנות וענפיהם, ותראה שזה פתוי הי"ר, אזי לא יוכל לך.

אך אם המפתה הוא איש חסיד, אין תקנה צמשיה לצימה"ד. כי יאמר לו הגם שאין הענין הזה מצוה בתורה, הלא חסיד אתה, מתנהג בחסידות לפני משורת הדין, והענין שאני מנוך לעשותו הוא מכלל החסידות לפני משורת הדין, הגם שאינו מצוה בתנ"ך ובדברי אבותינו ז"ל. ולמה אמר דוד "שמרה נפשי כי חסיד אני", ולא מהני נגד הי"ר המשכה לצית המדרש, באמור לי, הלא חסיד אתה, עשה לפני משורת הדין. והנה הגם שהוא דרך דרוש קצת, על כל זה המשכיל יתבונן, שענין כזה צפיטייו הי"ר, יארע לאדם כמה וכמה.]

וזה יש לפרש ככאן, דהנה קרח ודאי לא היה סובר אשר ענש יענש אם לא יעבוד צכהונה עבודת הקרבנות, כיון שלא נהו ה' יתברך. ואפילו היה סובר אשר ח"ו משה רבינו מדעתו עושה זאת, הנה מה לו לעשות, כיון שלא נטווה, והוא דבר שאינו צידו. אך קרח עשה זה ממידת חסידות, באמרו, כיון שה' יתברך חפץ בעבודת המשכן בקרבנות וצחיר, הגם שלא נטויתי רק בעבודת השיר ומשא, עם כל זה ממידת חסידות להשתוקק לעבדו בכל העבודות שצמשכן. והנה הוא מדת חסידות, אצל נתפתה על ידי חסידותו לעבור את פי ה', לחלוק על משה, אשר העיד עליו (במדבר יב, ז) "בכל ציתי נאמן הוא". וכל זה, המחלוקת עון פליה הוא, ומכל שכן המחלוקת על משה נוגע לכל התורה, ורועה אפר לב הותל הטוה (ישעיה מד, ב) שמנוה עושה בחסידות לפני משורת הדין, צמשקו לעבוד אפילו דבבר שלא נטווה.

וזה שנאמר ויקח קרח, לא פורש בתורה מה לקח, הרמוז הוא שלקח דבר שאינו מפורש בתורה, היינו לפני משורת דיני התורה, הנה הוא לפני חסידות. אצל על ידי החסידות הזה ויקמו לפני משה וגו' ויקהלו על משה וגו', והנה לא יראה ה' יתברך בחסידות כזה. (אגרא דכלה)

***

ועדיין הרב הגאון הנ"ל לא היה בביתו, וישב לו הרה"ק מזידיטשוב בין הבע"ב, וישמעו שהבע"ב מוספרים זה עם זה, האדם צריך לעשות זה' גם הוא בעזרו.

ויען הרה"ק מזידיטשוב ויאמר, זה היה דעתו של קרח שאמר כל העדה כולם קדושים מועצתם, ובתוכם גם ה', הוא בנייהם לעזרה, ומדוע תתנשא אתם מונשאים את ה' בזה שאתם אומרים על קהל ה' שיה' הוא על הקהל שהוא עושה הכל, לזה אומר הכתוב שלא יהיה אדם מוכת הטפשים האלו, אך יעשה עצמו טפל, וה' הוא העושה הכל מראש עד סוף

(ילקוט עטרת יב)

***

ובמדוע תתנשאו וגו', וישמעו משה ויפול על פניו, וידבר אל קרוז וגו' (טו, ג-ה).

אחד מן המתנגדים בא פעם לאדמו"ר בעל ה"תניא" ז"ע, והוכיח אותו על שכתנהג באדמו"רות ברומנות והתנשאות, כפף אדמו"ר הזקן את ראשו על זרועותיו על השולחן כנו שיעושים ב"נפילת אפיים", ושהה כך איזה זמן, אחרי כן הגביה ראשו והשיב להאישי, כתיב (במדבר א טז) "ראשי אלפי ישראל הם" שאולפי וגדולי ישראל נקראים "ראשים" והנה הראש והגוף אף על פי שהם מוחזרים יחד, בכל זאת הם מוחלקים בלבושיהם, שעל הגוף שמים בגד בפני עצמו, ועל הראש בפני עצמו, ולמה לא יתפרו בגד אחד לראש ולגוף כאחד, אלא שהראש צריך להיות מובדל מהגוף, וכן ראשי הדור צריכים להיות מובדלים מזהים.

כשהלך האישי השואל אמר לו בנו הק' לאביו הבעל התניא: בשביל להשיב תשובה זו הרי לא היית צריך להניח ראשך על זרועותיך והיית יכול להשיב לו זאת תיכף,

השיב לו אביו הק': הנה מצינו כשאמר קרח "כי כל העדה כולם קדושים ובתוכם ה' ומדוע תתנשאו על קהל ה'" התורה מוספרת לנו "וישמעו משה ויפול על פניו" ואחרי כן השיב להם "בוקר וידע ה'" ולכאורה היה יכול משה להשיב זאת תיכף ולמה נפל תחילה על פניו.

אך משה רבינו ע"ה חשש כשישאלו לו "למה תתנשאו", שמא שואלים לו זאת מלמעלה, וקרח הוא רק שליח, ואם כן אם יאמר לו תיכף, יבוא אחרי כן איש אחר ויאמר לו שוב כך, לפיכך נפל על פניו תחילה, להתבונן אם באמת יש בו איזו התנשאות, ולאחר שהתבונן וראה שאין בו שום התנשאות, וכמו שהעיד עליו באמת השיית "האישי משה עניו מאוד" אז הבין שאין זה שליח מלמעלה כי אם קרח פלגאה, ואז השיב לו מה שהשיב. כך - סיים אדמו"ר את דבריו - היה בנידון דידן.

***

כי כל העדה כולם קדושים (טו, ג)

דהנה צרשי פרשת חיי שרה, אין ארור מדבק בצרוך. ומקשין העולם ארצה אפכה הוי ליה לניממ כמובן, והמירוץ העולם שהארור עוד מתנשא ומתגאה בעצמו מלדבק בצרוך, שנדמה לו עוד שהוא גדול ממנו כידוע.

והיינו כדוגמא שאמר אל"ז (מקאומיה) זוק"ל על מאמר הגמרא (ברכות כח) כשמיינוהו לרבי אלעזר בן עזריה לנשיאות, אותו היוס סילקוהו לשומר הפתח, שהיה רבן גמליאל מכריז ואומר כל תלמיד שאין תוכו כזרו אל יכנס לבית המדרש, והקשה הרבי מלוצלין זוק"ל מי היה יכול להיות שומר הפתח שידע מי שאינו תוכו כזרו ולא יכניסנו, ומיכך כי מדיצורו של רבן גמליאל הנדיק נצרא מלאך והמלאך הוא יודע מי שאין תוכו כזרו ולא יכניסנו.

ותמה אל"ז זוק"ל וכי מי ראה את המלאך שעומד אלל הפתח שלא יכנס, וצפרט זה שאין תוכו כזרו צודאי לא ראה שלא יכנס. ומיכך שהפירוט הוא כן שהמלאך הוא רוחני הנכנס בלבות בני אדם, ולזה שאין תוכו כזרו פתחו המלאך שאין כדאי לפניו לכנס לבית המדרש זה, כי הוא בעצמו יותר למדן ולכריך לו רבי גדול ממנו, על כן לא נכנס, ודי למציין. (ילקוטי דברי ישראל)

***
וישמע משה ויפול על פניו (טו, ד).

איש אחד שלא נפקד עדיין צורע של קיימא צא אל הרה"ק מהר"י מסטאלין ז"ע ואמר לו הרה"ק הנ"ל צנס אציו שפי' מה שרש"י הק' אומר אלל מחלקותו של קרח נתרשלו ידי משה משל וכו', ופי', כי צפעמים הקודמים אע"פ שחטאו, בכל זאת כיון שהיה להם אמונה ע"י זה היה יכול להתפלל עליהם, אלל אלל קרח כיון שחלקו על משרע"ה ממילא הפסיקו ההתקשרות אמו ולא היה יכול להתפלל בעדם, וסיים אותו האיש ונשבע שהוא מאמין באמונה שלימה שרבינו יכול לעזור לו, והכה אותו רבינו על כתיפו דיא האסט געפולט [אמה פעלת], ואחר שנה היה שם רבינו פעם שנית וכינד אותו צסנדקאות.

***

לא זמור אזור מזהם נשאתי, ולא הרעותי את אזור מזהם (טו, טו).

דרבו בקודש של הרה"ק בעל היתפארת שלמה' מראדאנסק ז"ע היה, כי כמה פעמים בעת שבאו אליו אנשים, עם פתקאות, לבקש עזר נקודש, ה"י מוקלל אותם, בקללות וגידופים וחירופים, עד כי כל השומע תצילנה אזניו, אולם הצלחה גדולה, ה"י לאיש הזה שקילל אותו כי הצליח במסחרו ונעשה עשיר, כמה פעמים על פי דרך הטבע, וכמה פעמים שלא כדרך הטבע, ופעם אחד בא אליו ת"ח חסיד, נגיד וגביר מפיטערקוב, לשאול לו עצה גדולה, בעסק מסחר גדול, ונתן לו עצה נפלאה, על פי הגלות ודרך הסוחרים, והצליח מאוד, וגמר העסק, ומשום שלא ה"י לו פנאי, ליסע בעצמו לבשר להרה"ק מראדאנסק, לכן שלח שליח מיוחד, ת"ח גדול להודיע כי נעשתה עצתו, והצליח כאשר ישאל איש בדבר א', והיה כמבשר השליח זאת לאא"ז (הרה"ק מראדאנסק), שמוח לבו ויגל כבודו מאוד אף גם הוא,

השליח הנ"ל, בראותו כי בדיחא דעתיה, התעורר עזו בנפשו, ואמר אל יתר אף אדוני ואדבריה, מדוע כבוד קדושתו, הוא מוקלל קללות, הלא חזינו, כי נתן הפעם עצה טובה, על פי הגלות, ואם כן למה ליה קללות, אם יש עצה בברכות וישועות.

השיב לו אא"ז, תדע שגם אדמו"ר הרבי ר' מאיר זצ"ל, בעל אור לשמים מאפטא, ה"י לו ג"כ דרך הזה, ואמר בזה"ל, האומנם כי נפשי יודעת מואד שבעולם העליון, אפשר יכו אותי במכות, שקללתי נפשות ישראל [בל"א מוען וועט נויך, אפשר שכייסין, ווייל איך האב געשאלטין, אידישע נפשות], אבל דבר זה מוכרח, ואין עצה אחרת, ואנס רחמנא פטריה, וזה הפשט בפסוק [פ' קרח] "לא חמור אחד מזהם נשאתי, ולא הרעותי את אחד מזהם" כי א"א להתקרב אל הצדיק, רק ע"י אחד משנים, או שהצדיק יקח ממונו פדיון, או שעכ"פ יקלל הצדיק את האישי, וז"ש משרע"ה, כי תרתי ליתגיהו גביהו, לא חמור נשאתי, לא לקחתי מזהם שום פדיון, וגם לא הרעותי, היינו שלא קללתי אותם, בדיבור רע ג"כ, לכן א"א לי לעשות טוב. (ועי' בספיק נועם אלימלך).

וסיים אא"ז (הרה"ק מראדאנסק) בזה"ל, ואני אומר, כי אין שום פחד בזה הדרך, כי הוא דרך של אברהם אבינו, ומפורש בכתוב [בפי' לך], ואברכה מברכך, ומקללך אאר, דקשה למה לא כתיב ומקללך אקלל, אלא אאר, לשון אור הוא, אור המאיר, דהקב"ה אמר לאברהם, שאפילו אותן שהוא יקלל ג"כ יאיר גרם, ויאיר מולם, מאפילה לאורה, כן דעתי. האישי השליח הנ"ל, עכוד מרעיד ומשתומם, ויצא מן הקודש, וסיפר לכל העומדים שם, דברים הנוראים האלה.

***

לא זמור אזור מזהם נשאתי ולא הרעותי את אזור מזהם (טו, טו)

הגה"ק מליסקא זלה"ה בעהמ"ח ספ"ק אך פרי תבואה נתן פ"א פתקא בקשה לכ"ק הגאון האדיר רבי נואיר א"ש מואנגוואר בעהמ"ח ספר אמרי

אש, אמנם את הפדיון לא רצה הגאון הנ"ל ליקח כמנו, ועל זה אמר לו הרה"ק מליסקא זלה"ה בשם רבינו הקדוש והנורא מליזעסק ז"ע שאמר בכזה שאמר כושה רבינו ע"ה על עדת קרח 'לא חמור אחד כוהם נשאתי ולא הרעותי את אחד כוהם', דאלמלי ה"י משה רבנו מוקבל באיזו פעם מתנות מועדת קרח ה"י בכוחו לעשות להם טובות כי על ידי הפדיונות נתקשר נפש הנותן בנפש המוקבל, רק מאחר שלא לקח כוהם בשום פעם איזו מתנה על כן לא ה"י בכוחו לעשות להם טובה.

הגה"ק מליסקא זלה"ה בעהמ"ח ספה"ק אך פרי תבואה נתן פ"א פתקא בקשה לכ"ק הגאון האדיר רבי מואר א"ש (-אייזנשטאט) כואונגוואר זעוק"ל [הרה"ק רבי אברהם יהושע פריינד אב"ד נאסאד ז"ע היה קורא לו "מחרם אש"י] וביקש ליתן ולהושיט לו 'קויטל' עם פדיון נפש לכוונן יעתיר בעדו, אולם מחר"ם שלא היה נמנה בין עדת החסידים סירב בכל תוקף לקבלם, אך הרה"ק מליסקא הפציר בו מואר שישכים לקבלו כמנו, כי בספר 'נעום אלימלך' (פרשת קרח ד"ה ויאמרו אליו) כתב על הפסוק (במדבר טו, טו) "לא חמור אחד כוהם נשאתי", כי באמות אם היה משה רבינו לוקח כוהם דבר היה בכוחו להחזירם לכוונט, מפני שע"י שהעדיק נהנה מן האדם ע"י"י יש לו שייכות אליו ויכול להעלותו ולעשות לו טובה, ולכן כבקש מנו שיקח כמנו את הכסף לכוונן יוכל להתפלל בעדו ולעזור לו, (ולחלן כווא לישון קודשו) מושיטנוע המחר"ם את דבריו ביקש המחר"ם א"ש לראות זאת בספר פנינו, ואחרי ראותו זאת, קיבל מיד את הפתקא.

ואמר לו "אם כך כתב בינעום אלימלך" מחובתי לקבל כמנו", כי בשעת הכושר שמועתי כמורי ורבי החתם סופר ז"ע, שרבו הגה"ק רבי נתן אדלר ז"ע סיפר "תמויד כשעשיתי 'עליית נשמה' לכותבתא דרקיעא מוצאתי שנמוצאים שם כבר לפני האחים הקדושים הרה"ק הרבי ר' אלימלך והרבי ר' זושה ז"ע, וחלטה דעתי שלא הקדותי אותם מועולם, לכן החלטתי שאבוא לפני פתיחת השערים ובה אקדים לבוא לפני הני תרי אחי קדישא, ועשיתי כן,

אמנם היפולייער' (-הפולנים) הם עזי פנים, ולכן כשפתחו את הדלתות ראיתי שהם כבר קידמו אותי ועומדים שם בפנים, ומאחר שמוורי ורבי סיפר לנו כן, מחובתי לקיים את הכתוב בספר 'נעום אלימלך'."

***

לא זמור אוזר מזהם נשאתי ולא הרעותי את אוזר מזהם (טו, טז) וידבר ה' אל אהרן כו' ואני הנה נתתי כו' לחק עולם נקדים לפרש הפסוק וימר למשה כו' אל תפן אל מנחתם לא חמור אחד מהם נשאתי ולא הרעותי את כו':

יש לדקדק הלא המה העוזרים על עיקר הדת שאמרו אין תורה מן השמים ומה אמר אל תפן הלא צודאי ידע צאמת שהם מנחותי שאלו חיים ואין היה ההוא אמניא אללו שיפן השם אל מנחתם: ועוד האין תלוי צוה שאמר לא חמור אחד כו' דמשמע אם הוא לוקח מהם חמור או הרע להם לא היה ראוי להם עונש על אמרם אין תורה כו' והענין מופלא:

אך נראה דהנה מדרך הנדיק שאינו יכול לראות צער בני אדם כלל וכלל וגם צבני אדם רשעים אין רוצה שיענשו צוה העולם כי אינו יכול לראות צערם וכן הטבע הנדיקים ואם אמנם שחטאו וההכרחי שישולם להם עונשם רוצה שיענש צעולם הצא ולא שיראה צערם צעולם הזה

וזה שאמר אל תפן אל כו' לא חמור כו' בתוך הדברים התנלל לפניו יתברך שלא יענשו צוה העולם ולימד זכות עליהם צאמרו לא חמור אחד מהם כו' דהנה כן הוא המנהג תלמיד חכם ונדיקים מנכסיו אז ההנאה הזאת תציאחו שלא צמרהה הוא חוטא להיות רשע גמור לכפור צמורה חלילה:

וגם זאת אם הנדיק גוער בציהה אדם גם הגערה הזאת פועל צו שלא ישתקע בחטאו כי הנדיק צגערתו שגוער צו הוא משצר הכח הקליפה של הרשע

וזה שאמר לא חמור כו' כלומר אני גרמתי להם זאת שעל ידי שלא לקחתי מהם זה גרמה להם שחטאו שאם נהייתי מהם היה מגין עליהם זאת לצלמי יחטאו: וגם לא הרעותי את אחד מהם צשום רעה וגערה ומנאל אינם חייבים כל כך לעונש צעולם הזה

וגם עולם הצא ראוי ליתן להם אחר העונש שיענשו על חטאם וזה שאמר משה לכן אתה וכל עדתך היו לפני ד' אתה והם והם והארן מחר פירוש שהשיאו ענה טובה שלא ישרר צגיהנם עולמית ואמר לו תראה שיהיה לך התקשרות עם אהרן לפני ד' מחר רמו לעולם הצא כדרך שאמרו היום לעשותם ומחר לקבל שכרם

והינאל לנו מזה שעל ידי נתינה לנדיק נשצרים כח הקליפות ונתקשר צקשר של קיימא עם הנדיק שלא ישיאחו היצר לחטוא צחטא גדול מ"ו ואדרבה יתקדש על ידי הנדיק

וזה ואני הנה נתתי דהשם יתברך צרוך הוא לזה לתת תרומה לכהן ואמר לו השם יתברך הנה הדבר הזה אני מטיל עליך להיות נתון צידך שתהא אתה המשמרת של תרומתי שעל ידי התרומה שיתנו לך יהיו משומרים לכל קדשי בני ישראל שיתקדשו על ידי הנתינה הזאת צכל מיני קדושות לכל קרצנם אם יציאו קרצן יהיה צקדושה ולכל אשמש אשר ישיצו היינו אם יאשמו צחטא ושיצו צתשובה תגרום להם הנתינה זאת שיהיה תשובתם שלימה

כן תפעול להם צלקיחתך מהם התרומה למשחה ופירוש חו"ל לגדולה כדרך שהמלכים אוכלים: דאיתא צגמרא לעולם ישדלל אדם לראות מלכי אומות שאם יזכה יצחין כו' ולהצין מה היא הצמנה הזאת נראה שיצחין לראות איך מדת מלכות מושפלת עמה צגלות המר ויצחין צציאת משיחנו צמרהה שיתנשא אז כתר מלכות ויצין גדולת מלכות איך מעלתה גדולה לאין חקר וזהו כדרך שמלכים אוכלים פירוש שיהיה אכילתם צקדושה שעל ידי אכילתם יתקנו מדת מלכות ולצנין רוצה לומר כמוך כמוהם יתנהגו כך לחק עולם.

(נעם אלימלך)

***

אם כבוות כל האדם יבודתון אלה וגו' לא ה' שכלונוי ואם בריאה יברא ה' ופצתה הארבה את פיה וגו' וידעתם כי נאצו האנשים האלה את ה' (טו כט - לו)

מהראוי להצין למה לא אמר שאם ימותו, הרי זה אות שהצדק איתו, ואם לאו אזי יש אולי צידוק לטענתו של קרמ, וצמקום זה קצע צפסקנות כי צין כך וצין כך ימותו, ורק הוסיף שהצדל הוא צאיה צורה של מיתה תהיה מיתתם.

אמנם נראה לצאר כי מצינו צחו"ל (צ"צ עה) "מלגלג על דברי חכמים אתה, נתן עיניו צו ונעשה גל של עצמות" הרי מפורש שהמלעיג על דברי חכמים חייב מיתה. וזו היתה כוונת משה צדבריו אליהם, דעו לכם כי עכס הדבר שאם מלעיגים על דברי חכמים, דיו להעניש אתכם צחיוצ מיתה, כך שהנכס צני מוות צכל אופן, אלא, שאם "כמות כל האדם ימותון אלה" - הרי זה רק צחור עונש של היותם מלגלגים על דברי חכמים, ואין צכל עדיין הוכחה כי ה' שלחני, והיינו שלמרות שימותו, הסיצה היא כאמור משום שהלעיגו על דברי חכמים.

אמנם, "אם צריאה יצרה ה' ופצתה האדמה את פיה וצלעה אותם וגו'", הרי זו הוכחה צרורה וחותכת שמהה רבינו ע"ה הוא שלוחו

של מקום ז"ה, צאופן שלא רק שחטאו כנגדו - שלגלגו על דברי חכמים, אלא "וידעתם כי נאלו האנשים האלה את ה'", שפגעו בשליחות של הקב"ה, ולכן היה ענשם צורה בלתי טבעית וירדו מים שאלה, להודיע לכל כי משה אמת ותורתו אמת.

(כ"ק מהר"י מפעלא ז"ע)

***

אם כמות כל האדם ימותון אלה וגו' לא ה' שלחוני (טו כט).
"שמועתי מופה קדוש כ"ק אאמו"ר [רבי שלמה מנאבוב] זלה"ה בעת אשר הרשע המפורסם באראן הירש שר"י, שרצה לייסד שקאלעס (בתי ספר) ללמוד את ילדי ישראל לימודים זרים וחכמות חיצוניות ר"ל, ואאמו"ר היה לוחם כנגדו בכל עוז...

ופעם אחת בשעת סעודת ראש חודש השנוי קול דברו ואמר: זכות התורה הקדושה וזכות ילדי ישראל העוסקים בתורה יגן עלינו שימותו במיתה משונה.

וביאר אז בשם צדיק אחד כוננת הפסוק: אם כמות כל האדם ימותון אלה ופקודת כל האדם יפקד עליהם לא ה' שלחני, דקשה למה אמר 'אם כמות כל האדם ימותון', הוי ליה למו"ר: בזאת תדעון כי ה' שלחני אם בריאה יברא ה' ופצתה וגו' ואם לא יברא לא ה' שלחני.

ואמר שראה בספר ישן קדמון דאם הרשע מת על כוונתו כדרך כל הארץ, אז עדיין לא אבדה רשעתו כון הארץ, ויבואו אחרים ויחזיקו ברשעו. לא כן אם הרשע מת במיתה משונה, אזי בכוונתו יקח הכל וירד אחריו רשעתו ולא ישאר לה שם ושאריה בארץ.

וזה כוננת הפסוק: אם כמות כל האדם ימותון אלה, אז יבואו אחרים במוקדם ושוב יאמרו שלא ה' שלחני, כי תישאר עדיין הרשעות. לא כן אם בריאה יברא ה' וימותו במיתה משונה שלא היתה כמותה בארץ, אז וידעתם כי נאצו האנשים האלה את ה'. רק 'אלה', ולא יעמדו אחרים במוקדם, כי אתם תמותו רשעותם ולא תהא לה שאריה, אז הכל ידעו נאמנה כי מנאצי השם הם. ע"כ.

וכאמור היה זה ביום ר"ח, וביום המחירת באה השמועה כי הרשע הנ"ל שתה כוס של סם המות וזאת במיתה משונה, ויהי לנס".

(קדושת ציון פרשת קרח)

***

ואם בריאה יברא ה' וגו' (טו, לו).

פירש"י ז"ל בריאה חדשה. הגם כי אין כל חדש תחת השמש (קהלם א, ט), **אולם כל מה שהוא נורח ישראל נקרא למעלה מן השמש, ולמעלה מן השמש יש חדש** (ע"י זוה"ק משפטים), **וגם כאן היה זה נורח ישראל כדי שיתברר שמה אמת ותורתו אמת** (ע"י ז"צ ע"ד).

(ליקוטי הרי"ס)

***

והנה פרוז בטה אהרן וגו' ויצא פרוז ויצן ציץ ויגמל שקדים

(יז, כג)

ראיתי מנעשה נורא (מועתק מפנקס ח"ק של עיריה אחת בפולין) כימי הרה"ק מאפטא זי"ע, וזה תוכן הסיפור: בעיר אחת הסמוכה לעיירתו של הצדיק מאפטא דר צורר יהודים משונוד שעלה לגדולה ונעשה לשר משרי המלוכה. והיה מוצר ומרע נאד ליהודי המוקדם ההוא ומידי פעם כשהיו נפגשים שרי המלוכה עם המולך לדון עמו ולטכס ענינת לטובת התושבים היה אותו צורר מופיע ומחפש כל הזדמנות להבאיש את ריחם של היהודים, אחיו לשעבר.

באחת נאותן אסיפות מלכותיות קם אחד מן השרים, אף הוא שונא ישראל מוובהק, וסיפר לפני המולך כי בעיירתו יצאה אחת הערילות לשאוב מים, ולא שבה הביתה ועקבותיה נעלמו. הימים ימי ערב חג הפסח ועם ישראל מתכונן בדחילו ורחימו לקראת החג הקדוש בביעור החמץ באפיית המצות. ואחרי חקירות ודרישות – סיפר השר – "נתגלה" כי היהודים הם שאשנוים בהעדרה של אותה נערה, כי הם שחטוה בכדי לערב את דמה במצות החג שלהם...

למשמע הדברים החמורים הללו הזדעזעו כל הנוכחים וחמתם נתלקחה בהם עד להשחית. וכבר מוכנת היתה הגזירה לחרוץ על ראשיהם של ישראל, ורק זקוקים היו לחתימת כל השרים. וכשהגיע תורו של אותו משונוד לחתום, עברה עליו, משום מה, רוח טהרה, ובמקום להצטרף בהתלהבות לגזרי הגזירה נגד היהודים שנואי נפשו קם והכריז קבל כל השרים כי אף הוא היה יהודי וכל האשמה הזו שקר היא ומגוחכת מיסודה, וכי אכילת דם בעם ישראל הוא אחד מהדברים המתועבים ביותר, וזאת ידוע לו בבירור כי הוא נתגדל בין היהודים וידוע היטב את מנהגייהם. הדברים הכנים שכנעו מיד את המולך והשרים באמיתותם, בפרט שידעו נכוחה כי אותו משונוד שונא מושבע לישראל הוא ואינו חשוך להמליץ טוב עליהם, והדברים מוכיחים מתוכם כי רק אמת הוא דובר. ואכן, בזכותו ירדה הגזירה מעל הפרק כליל.

מיד לאחר אותה עובדא ניצת באותו משונוד אש קודש. המצוה הזו של הצלת ישראל מכליון הבעירה בו ניצונות נעלמים ולבו החל להשתוקק לחזור לענו ולחתימה חזרה לה' ולתורתו, אבל מיד לאחר ההורר שני נראה לו הדבר כבלתי אפשרי, היות שלאחר השתמודותו עזב אשה ובנים כשרים שהיו לו ונשא אשה נכרית ונולדו לו מונגה ילדים, וזה נראה לו כמעוות לא יוכל לתקון. המצב נראה אבוד בעיניו, אך בכל זאת החליט לנסוע לצדיק מאפטא להתיעץ עמו, אולי הוא יוכל לבוא לעזרתו למצוא לו איזה דרך שבכל זאת יוכל להתקרב לאלקיו כי תבערת התשובה בערה בו בלתי נשוא.

עוד באותו הלילה הגיע המשונוד בלב קרוע מחרטה אל הרה"ק מאפטא. בראות הצדיק את פני המשונוד הנודע צורר היהודים נפל עליו פחד, מי ידע איזה צרה חדשה רוחש אותו צורר בלבו. הרה"ק מאפטא ניסה להתחזק ממונו והתנצל לפניו כי הוא זקן וחליש ואינו יכול לקבלו, בפרט בשעה מאוחרת זו של הלילה אולם הלל לא זע ממוקומו, והתחנן אליו שישמע רק לאמרי פיו.

אולם בלב הרה"ק מאפטא גמלה ההחלטה לא להכנס כלל בדין ודברים עם אותו צורר נתעב, וקרא לעברו בהחלטיות, שרק כשיינמו עשב על המוקל העומד בסמוך, הוא ידבר עמו... אולם למרבת הפלא החל מיד אותו מוקל לפרוח, ויצץ ציץ ויגמול עשב. ראה זאת הצדיק, והבין כי לא דבר ריק הוא וכי דברים בגו, הוא קראו אליו את המשונוד הביתה ונתן לו את רשות הדיבור. הלל החל מיד, בלב קרוע ומורתח, לספר לו את כל השתלשלות הענינים, וכי גמור בדעתו לשוב בתשובה שלימה ולעזוב את דרכו הרע אך אינו יודע את הדרך כיצד לביצע זאת, בעיקר עקב היותו נשוי לאשה ערלית וזו כמה בנים מונגה.

הרב מאפטא קיבל על עצמו לעסוק בתיקונו של אותו משונוד. ומיד שלח לרב העיר הסמוכה שם דר המשונוד בבקשה להודיע לו על כל שינוי שיחול בתקופה הקרובה בבית המשונוד, ונתן בידו דרך תשובה ותיקונים שונים שיתחיל להתנהג בהם מיד.

והנה, לא עברו אלא שבועיים ימים ואותו רב שלח להודיע לרב מאפטא כי ביתו של המשונוד עלה באש ונשרפו האשה עם ילדיה, ולא נותר מהם זכר. מיד הודיע הרב מאפטא לאותו משונוד לשעבר כי תשובתו נתקבלה, ומעתה יכול הוא לשוב לביתו לאשתו וילדיו הכשרים, והפך לבעל תשובה גמור.

(הרה"צ רבי יעקב מאיר שכטר שליט"א "לקט אמרים")

***

ונזשם לכם תרובותכם כדגן מן הגרן (יז, כו)

אם ישראל מרוממין לאיש אחד לשמוע לקח מפיו, אזי כדגן מן הגרן, כמו שאכל הדגן מקודם היה הכל שוה, ורק על ידי קריאת שם נעשה תרומה, כמו כן כשישראל רוצים לרומם איש אחד, יהיה מי שיהיה, ומתנין לו כח שיעשו דבריו פרי.

(בז"ל דהו"א, הרה"ק הכני ר' צנור'ל ממעוז'צו")

***

ביו"ד שבט תשי"א אמר את המאמר הראשון דיבור המתחיל "באתי לגני", וכך את אט החל לנהוג נשיאותו ביד רמה, אם כי בשיא הענווה מחד, כאשר הוא מתרחק מגינונים חיצוניים ואזנו כרויה לשמוע כל יהודי "כקטן וכגדול". ומאידך בתוקף ועוז דקדושה כאשר אינו חת מפני איש.

כבר בראשית דרכו הוכח מיד איך כלשון חז"ל "צדיק אחד מעמיד את העולם על יסודו".

***

"האדמו"ר מרן מנחם מענדל שליט"א, שהוא הדור השביעי לנשיאי חב"ד, ממשיך עבודת הקודש של חב"ד בכל היקפה, הן באמירת מאמרי חסידות חב"ד בכל שבת קודש מברכים, יום טוב ויומי דפגרא, והן בקבלת אנשים ל"יחידות" ג' פעמים בשבוע בזמן קבוע והן במכתבי תשובה לשואלי דבר נוסף על עבודתו בעסקנות הציבור בהרצאת תורה ויראה בכל העולם" נכתב בשעתו ("הפרדס" אלול תשי"א) ע"י עורכו הגאון ר' שמחה עלברג תיאור על פעליו בימי בראשית של נשיאותו.

***

סדר יומו של הרבי התאפיין בקביעות שבו, וכמעט שלא היו בו שינויים. היה מגיע לחדרו הק' בשעה 10.00 בבוקר וחוזר לביתו בחצות הלילה. כך מדי יום ביומו משך ארבעים שנה.

במשך כל אותן שנים לא נטל לעצמו אף יום חופש. גם בעת שקיבל התקף לב בחורש תשרי תשל"ח סרב לעזוב את חדרו לטובת בית מרפא (כך נהג להתבטאות ושלל בתוקף את המושג "בית חולים") והפר את הוראות רופאיו שאסרו עליו את העבודה; הוא המשיך לדבר בפני קהל (מתוך חדרו), קיבל דברי דואר והמשיך להשיב על מכתבים.

***

היה מקבל מדי יום ביומו מאות ואלפי מכתבים מכל רחבי העולם. את כל המכתבים המופנים אליו היה פותח בעצמו, קורא ועל רבים מהם היה משיב או נותן הוראה להשיב.

***

המפליא הוא שבמשך כל שנות הנהגתו, לא יצא הרבי לשום מסע או ביקור וכיוצא באלה. גם כאשר נשיא ארצות הברית הזמינו לבקר אצלו, ואף ביקש להתקבל אצלו לביקור ביקש שימסרו לו שאינו יכול להיענות להזמנתו.

***

רבן של ישראל

צעד אחר צעד אבל בתקיפות ונחרצות דקדושה הקים עולה של תורה בכל קצווי תבל, מאות ישיבות גדולות וקטנות, תתי"ם וכוללים, בהם מתחנכים אלפים רבים של לומדי תורה בקדושה ובטהרה, מעמיד הדת על תילה באמצעות אלפי שלוחיו עושי דברו בהם מאות רבות של רבנים, דיינים ומורי הוראה. מחולל המהפכה הרוחנית בדורינו ורבבות השיב מעון ומקרם לצור מחצבתם. חכם הרזים ושר בית הזוהר מאורה של חכמת האמת בדורינו. שומר על גחלת הקודש בארצות המיצר והמצוקה ועושה שלא תשתכח בהן תורה מישראל. פועל ישועות ומחזק לבות נדכאי המוני בית ישראל. מפורסם מפעל השליחות העולמי בשלחו אברכים חסידים כשליחים לכל רחבי תבל להשיב יהודים לצור מחצבתם. כידוע אין כמעט מדינה ועיר בכל העולם כולו שלא פועלים בו שלוחי חב"ד, המקימים בתי חב"ד שכל אחד מהם מהווה מרכז ומוקד להצלת נפשות ולקירוב יהודים רחוקים לתורה וליהדות.

הרבי תיקן מבצעים מיוחדים בחייבו את שומעי לקחו לזכות יהודים במצוות, כגון: מבצע התפילין, מבצע מזוזה, כשרות, מבצע טהרת המשפחה, ועוד.

דגש מיוחד שם הרבי על פעילויות נרחבות להחדרת אמונה ויהדות בילדי ישראל, ע"י פעילויות נרחבות ומגוונות איתם, כגון: תהלוכות ל"ג בעומר, מסיבות שבת, ועוד.

***

המלמד תורה

בשנת תשכ"ה החל לבאר בכל התוועדות קטע מדברי רש"י השאלות

הרה"ק רבי מנחם מענדל נולד לאביו הרה"ק המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן, אב"ד יקטרינוסלב בעל "לקוטי לוי יצחק" ו"תורת לוי יצחק" ביום י"א ניסן תרס"ב. מצד אביו הרי הוא חוטר לבעל ה'צמח צדק'; ומצד אמו הרבנית הצדקנית מרת חנה ע"ה הרי הוא נכד לרבי אברהם דוד לאוואוט בעל 'שער הכולל'; 'קב נקי'; 'נתיב החיים'; מילדותו ניכרו בו כשרונות נדירים, ולמרות שתקנותו המופלגה באותם שנים, נודע כי בתקופת הבר' מצוה כבר היה בקי בש"ס ופוסקים. אביו הגאון המקובל זצ"ל היה מורו ורבו בנגלה ובנסתר משך שנים רבות.

לראשונה נפגש עם חותנו המיועד האדמו"ר הרה"ק רבי יוסף יצחק זצוק"ל בשנת תרפ"ג. אשר הכניסו אט אט לסוד ההנהגה.

בשנת תרפ"ט התקיימה החתונה כאשר חותנו מתבטא: "את בתי נתתי לאיש" והפליג בקדושתו וגאונותו. החתונה נערכה בווארשא בה נטלו חלק גדולי עולם בין השאר: רבי מאיר שפירא מלובלין בעל שו"ת "אור מאיר", הגאון רבי מנחם זעמבא הי"ד. ועוד.

למן אותה תקופה עד הצלתו מאירופה הנאצית בשנת תש"א התבודד והתקדש, עלה והתעלה, תחילה בגרמניה ולאחר מכן בצרפת. חותנו הפנה אליו מכתבים שונים של שאלות שהתקבלו אצלו בנגלה, בקבלה, ובחסידות, שהוא ישיב עליהם.

דווקא באותן שנים נפגש בהזדמנויות שונות בדרך כלל באלמוניות עם צדיקי הדורות כגון בעל "אמרי אמת" מגור, הרה"ק ר' אהרן מבעלזא, בעל "מנחת אלעזר" ממונקאטש ועוד. התכתב רבות והיה יוצא וזא בביתו של הגאון החסיד בעל "צנת פענח" מרוגאצ'וב.

***

עם הצלתו והגעתו לארצות הברית מינהו חותנו לעמוד בראש האירגונים שהקים להצלת יהודים מבחינה רוחנית שם "מרכז לעניני חינוך" ו"מחנה ישראל" וכן ההוצאה לאור של ספרי חב"ד "אוצר החסידים" קרני הוד תורה" (קה"ת). בעקבות תפקיד זה האחרון החלה להיחשף ברבים ידענותו המופלגת בכל חלקי התורה, כשהוא נאלץ לרשום פירושים והערות, ציונים ומראי מקומות לחיבורים שבנגלה כמו שו"ת הצמח צדק, שדי חמד, ולספרות השו"ת בכלל. קל וחומר לחיבורים שבתחום הקבלה והחסידות. כן פרסם, ע"פ הוראת חותנו, ספרים משלו כגון הגש"פ עם הערות וביאורים ומקורות.

בחוברת השניה של בטאון 'קובץ ליובאוויטש' שהחל להופיע בחורף תש"ד, נקבע מדור בעריכתו בשם "תשובות וביאורים" התשובות עוררו התפעלות עצומה בעולם התורני. רבנים וגדולי תורה כמו יודעי ספר וסתם "עמך" החלו להריץ שאלותיהם, כך נתגלה לפניו טפח מקומתו התורנית הטמירה. והוא השיב בצורה אישית לכל שואל והתשובות היו בכל חלקי התורה: פלפול, הלכה ומנהג, נגלה, קבלה וחסידות, פשט רמז דרוש סוד. חקירה, תכונה, תורה ומדע, נוסח התפילה, דקדוק, מסורת המקרא, מנין המצוות.

באיגרות שחלקן הגדול (אם כי לא הכל) התפרסם ברבות השנים בסידרת "אגרות קודש" ניכר בכל תשובה כאילו עסוק הוא באותו ענין בו נדרש. בכל ענין וסוגיא השיב בהרחבה בביורר הסוגיות ביסודיות, על פי שפע מקורות מש"ס בבלי וירושלמי תוספתא ומדרשים, ספרי הלכה אגדה ופלפול, חקירה קבלה וחסידות, בבקאות מפליאה ובבהירות מדהימה.

***

עם הסתלקות חותנו ביו"ד שבט תשי"י, נתנו החסידים עיניו בו ובראשם גאוני הדור הקודם. הוא סירב בתחילה ודחה את הבקשות בענוותנותו הטבעית וכ"דרך החכמים הראשונים (שהיו) בורחים מלהתמנות, ודוחקין עצמן הרבה שלא ישבו בדין, עד שידעו שאין שם ראוי כמותם, ושם ימנעו מן הדין תקלקל השורה, אף על-פי-כן לא היו יושבין עד שמכבידין עליהם את העם והזקנים ופוצרים [=ומפצירים] בהן" (רמב"ם הלכות סנהדרין פרק ג' הלכה י"ד).

***

על אחת המסכתות, הן מאמר חסידות עמוק וארוך, הן שקלא וטריא ארוכה, מפולפלת ומקורית בדברי רש"י על התורה ועוד.

***

אבל מלבד החלק העיוני שבהתועדויות - היה בהן משהו הרבה מעבר לחדשנות וללמדנות. ההתועדויות לא היו רק מעין שיעור עיוני עמוק, אלא היה נרגש בהן - רוממות. תוך כדי דיבור היו ביטויי אור במעלת בני-ישראל, התורה וייחודם בקוב"ה. אופן אמירת הדברים, סגנון וצורת ההתבטאויות, הטון, מבע הפנים של הרבי, הניגונים וכל מה שבין המילים - רוממו את המשתתפים לעולם אחר לגמרי. חלק זה שבהתועדויות הרבה יותר קשה לתיאור. את האווירה העילאית שהגישו המשתתפים באותן שעות יקרות מפז, אי-אפשר לתאר במילים ובכתב.

***

עוד מאפיין עיקרי בהתועדויות של הרבי הוא - האהבה והמסירות הבלתי-מובנת לכלל ישראל ולכל יהודי בפרט. חלק ניכר מההתועדויות היה מנוצל להתעסקות בצרכי כלל ישראל בגשמיות וברוחניות. את דעתו הרמה והתקיפה בנושאי שלמות התורה, העם והארץ, ואת הדרבון והעידוד הבלתי פוסקים לחסידים לצאת לשליחות ולדאוג לכל יהודי נידח - השמיע הרבי בהתועדויות התכופות.

***

בנוסף, במשך השנים היו הזדמנויות רבות שבמהלך ההתועדות הרבי פעל כל מיני דברים שמימיים והיה ניכר בבירור שמהו על-טבעי מתרחש.

***

בשורות הבאות, ברצוני להביא כמה סיפורים מהאווירה בסמיכות אל הרבי ומההתועדויות, דברים שעלו בזיכרוני כדוגמאות שאולי יתארו קצת את הדברים.

***

הכל מדוייק ומכוון

ציטוטים על פי הזיכרון

נתחיל בכמה דוגמאות מהחלק הלימודי והעיוני שבהתועדויות. הבקיאות הנדירה של הרבי בכל חלקי התורה מפורסמת היא ואינה צריכה לעדות נוספת. מספיק לדפדף באחד מספרי ה'ליקוטי שיחות' של הרבי, הסדרה בה סודרו שיחות הקודש התורניות שנאמרו בהתועדויות והוגחו על-ידי הרבי, ולראות את אלפי המראי-מקומות מכל חלקי התורה ממש.

***

בכל זאת, במהלך עבודתי בחזרת השיחות של הרבי והעלאתם על הכתב, הזדמן לי כמה פעמים להיווכח במוחשיות יותר בכוח זיכרונו המופלא.

***

זכורני, שפעם הוסיף הרבי באחת השיחות שהוכנסו אליו להגהה, ציטוט של כמה שורות מתוך הספר רסיסי לילה של רבי צדוק הכהן מלובלין. אבל הרבי ביקש, שכיוון שהספר אינו תחת ידו, אזי לפני ההדפסה יעינו בספר לבדוק שהציטוט אכן מדויק. כשהלכנו לספריה להשוות בין הקטע שכתב הרבי לכתב בספר, מצאנו שהציטוט שרשם הרבי מהזיכרון היה מכוון לכתוב בספר, ומלבד שינוי במילה אחת או שתיים כל השורות היו מדויקות! (הדברים נדפסו בליקוטי שיחות חלק ה' שיחה ל' מרחשוון עמ' 86).

מדובר בספר שנכתב בדורות האחרונים, והרבי זוכר בעל-פה ממש מילה במילה! מלבד הזיכרון המופלא שממחיש לנו סיפור זה, הוא מעיד לכאורה גם על הערכתו וחביבותו של ספר זה ומחברו בעיני הרבי.

***

אני זוכר סיפור דומה מהתקופה הראשונה לנשיאותו של הרבי. בשנת תשי"א, בחודשים הראשונים לאחר קבלת הנשיאות של הרבי באופן רשמי, התחלנו ללקט ולהדפיס את השיחות שהרבי דיבר במשך השנה הקודמת, תשי"ז, שנת האבילות על חותנו, הרבי הריי"צ, ואת חלקם

והביאורים גילו שיטה חדשה ומופלאה בלימוד והגות דברי רש"י על התורה מבוססת על הכלל שהטביע רש"י הק' בעצמו "ואני לא באתי אלא לפרש פשוטו של מקרא".

חמשה כרכים בשם "ביאורים לפירוש רש"י על התורה" מכילים חלק מביאורים אלה בצורה מתומצתת. והספר "כללי רש"י" (מאת הגאון החסיד רבי טובי בלוי שליט"א רב נוה יעקב בירושלים) מבהיר את שיטתו המיוחדת בלימוד רש"י.

ביאוריו לזוהר, המכילים קטעים מביאורים שהשמיע משנת תש"ל (עת פורסמו הגהותיו של אביו זצ"ל לזוהר) הופיעו בסידרת "תורת מנחם" תפארת לוי יצחק" והם רק חלק משלל ביאוריו.

שני כרכי "ביאורים לפרקי אבות" מכילים אמרות מקוצרות מתוך שלל הביאורים המופלאים שהשמיע בשבתות הקיץ, ומיוסדים רובם על הכלל שכל הנאמר ב"פרקי אבות" הוא בגדר מילי דחסידותא.

***

בשנת תשד"מ חולל את תקנת לימוד הרמב"ם היומי לפיה יש ללמוד ג' פרקים בספר משנה תורה- יד החזקה- מדי יום ביומו. ומני אז הקדיש בשיחותיו זמן לדיוקים וביאורים בדברי הרמב"ם. ביאורים אלו הצטרפו לביאוריו שמכבר בכתב ובעל פה כאשר הוא מדייק ומדקדק בכל תיבה ותיבה, כמו בסוגיות הבבלי והירושלמי. חלק מביאורים אלו כונסו במספר ספרים ביניהם "יין מלכות" (כ"ב) ו"חידושים וביאורים בש"ס וברמב"ם" (ר"ב) ו"אוצר חידושים בש"ס" (סנהדרין).

***

לוחם מלחמות ה'

משנת תשט"ז ואילך ניהל מערכה ממושכת נגד נסיעת אניות ישראליות בשבת, ואכן הביא לירי כך שצי הנוסעים הישראלי חדל לפעול. אחר כך עמד בראש המערכה נגד חוק מיהו יהודי, וקרא על חוק זה שהוא כגזירת יוון "כתבו לכם על קרן השור שאין לכם חלק באלוקי ישראל". לחם למען ביטחון ארץ הקודש והדרים בה. לצד מלחמות קודש אלו גילה חיבה יתירה לכל אחד ואחד מישראל באשר הוא. וקרא לקרבם בדרכי נועם ושלום. התנגד לפשרות בחוקים ועניני דת ומרגלא בפומיה: "ומקרבן לתורה" ולא מקרב את התורה בפשרות אליהם. בחריפות מיוחדת נלחם נגד כל פשרה ביהדות אפילו במנהגים קלים ביותר, ועמד על המשמר למנוע כל פריצה..

***

יגיד עליו רעו

גדולי ישראל בדורו, כולל זקני הצדיקים וגדולי הגאונים, העריצוהו והתבטאו עליו ביטויים מופלאים ובלתי מקובלים. חלק מהם נאספו בספרים "ממלכת התורה" ו"שמן ששון מחברך".

***

ספריו

מבין ספריו וכתביו הרבים יש לציין את "לקוטי שיחות" ל"ט כרכים, "אגרות קודש" ל"ג כרכים, "התועדויות" מ"ה כרכים ו"תורת מנחם" כ"ז כרכים.

(מתוך מאמרו של הרה"ח ר' מרדכי מנשה לאופר שליט"א, ותשואות חן לו על עזרתו)

***

עובדות והנהגות שנשמעו מפי הגה"ח ר' יואל כהן שליט"א,
מתוך "מעיינותיך" גליון 21

כאשר רוצים לתאר קצת את האווירה במחיצת הרבי, ראשית כל ראוי לסקור בקצרה את נושא ההתועדויות של הרבי. ההתועדויות היו ההודמנות העיקרית שהייתה לקהל לראות ולשמוע את הרבי מדבר לציבור הרחב, להאזין לדברי התורה שהשמיע, בנגלה ובנסתר, ולהתרומם מעט אל תוך העניינים הנעלים שהרבי דיבר אודותם.

***

את התועדויות הרבי ניתן לחלק לכמה מאפיינים:

לכל לראש יש את חלק העיון והלימוד שבדברי התורה שהשמיע הרבי בהתועדויותיו. הרבי היה מבאר עניינים עמוקים ביותר בכל חלקי התורה, תוך שהוא משלב ומקשרם זה בזה ומסבירם בבהירות מיוחדת. התועדות אחת יכולה הייתה לכלול הן 'הדרך' עיוני וחדשני

הרבי אף הגיה.

פעם, כאשר הרבי הוציא את אחת השיחות לאחר הגהתו ומסרה למזכירות, המזכיר, הרב חדקוב ז"ל, העביר לי את השיחה ופתאום עיני צדו את אחד המראי-מקומות שהוסיף הרבי - ספר חסידים סימן תתשכ"ט - כשעל אותיות הסימן יש סימון של קו לאורך המילה.

הדבר הפליא אותי, ולא הבנתי מהי כוונת הדברים ומה עלי לעשות. הרבי כבר עזב באותה שעה את 770, אז נכנסתי למשרדו של הרב חדקוב ושאלתי מה לעשות. הוא עיין בעלי ההגה ולא ידע מה לומר לי. תוך כדי דיבור, הטלפון במשרד צלצל ויצאתי מהחדר אל הפרוזדור. לאחר כמה רגעים, יצא הרב חדקוב וקרא לי אל המשרד. הוא אמר לי, שזה עתה הרבי התקשר וביקש שיאמר לי שהמראה מקום המסומן בקו הוא נכון, והסיבה שהוא היה מסומן בקו היא מפני שכתב זאת מהזיכרון כיון שהספר לא היה מצוי בחדרו ולא רצה לסמוך על כך, לכן הוא סימן זאת בקו כדי שלא ידפיסו זאת לפני בדיקה. כעת, משהגיע לביתו, הוא בדק בספר ומצא שאכן העניין נמצא בספר חסידים סימן תתשכ"ט (השיחה נדפסה בתורת מנחם - התוועדות, אחרון של פסח תש"י).

(עובדות והנהגות מפי הגה"ח ר' יואל כהן שליט"א, מתוך "מעיינותיך" גליון 21)

***

אות אחת שמשנה משמעות

את העומק העצום מחד ואת הבהירות המופלאה מאידך שבתורתו של הרבי אי-אפשר למצות במאמר אחד, ואין זה מעניינינו כאן. אבל אחד הדברים המיוחדים אליהם שמתים לב במהלך עבודתי הוא - הדייקנות הגדולה של הרבי בכל אות ממש. הדבר בולט במיוחד בדברים שבכתב.

***

לדוגמה: מבואר בחסידות (ספר המאמרים תרנ"ט עמ' קמד ועוד) שהטעם מדוע יש צורך בהשתלשלות העולמות מדרגה לדרגה בדרך עילה ועלול הוא מפני שהקב"ה רצה שערך כמה שאפשר עניין התהוות העולמות יהיה על-פי טעם ודעת. לכן הוא צמצם עצמו בסדר השתלשלות זה שעל-ידי כך יש מקום להבנת עניין הבריאה 'יש מאין' (ולמרות שגם עכשיו, אחרי כל ההשתלשלויות, התהוות היא דבר פלא - יש מאין, מכל מקום, זה שהתהוות היא באופן של השתלשלות נותנת לעניין איזושהי אחיזה בשכל הטבעי).

במאמר דיבור המתחיל "החודש הזה לכם" משנת תשמ"ז (נדפס בספר המאמרים מלוקט ח"ג עמ' ק"ג ובהערה 29), הרבי חזר בקצרה על נקודת הדברים בהקשר לנושא בו עסק המאמר. כשהכנתי את המאמר להגהת הרבי כתבתי בזה הלשון: "הסדר והשתלשלות עילה ועלול... הוא מצד זה שהוא ית' צמצם עצמו כביכול בכדי שיהיה מקום בשכל". כאשר עלי ההגה יצאו מחדרו של הרבי, ראיתי שהרבי שינה את אחת במשפט זה: במקום הניסוח "מקום בשכל" הוא שינה את הבי"ת ללמ"ד כך שיהיה כתוב "מקום לשכל".

זה אמנם שינוי באות אחת, אבל זהו שינוי בכל הבנת העניין. כאשר כתוב בשכל, זאת אומרת שעצם מציאות השכל זהו מושג הקיים מכבר, וסדר ההתהוות על-ידי השתלשלות בדרך עילה ועלול מאפשר שהדברים יתקבלו בשכל זה; אמנם הניסוח שכתב הרבי "מקום לשכל" מבטא עניין אחר לגמרי: לא רק שבלי השתלשלות העולמות לא היה מקום להבנת עניין ההתהוות בשכל, אלא כל מציאות השכל לא הייתה קיימת ללא השתלשלות זו. ההשתלשלות, הסדר וההדרגה שבהתהוות, היא זו שנותנת מקום לעצם המושג שכל.

אינני רוצה להיכנס להסברת הנושא באריכות, אבל זו דוגמה אחת מני רבות שמבטאת מאוד את גודל הדייקנות של הרבי בדבריו ואת העומק הנפלא שטמון בהם. זהו דיוק של אות אחת שמשנה לגמרי את התמונה על כללות הסוגיא בה עוסקים.

(עובדות והנהגות מפי הגה"ח ר' יואל כהן שליט"א, מתוך "מעיינותיך" גליון 21)

***

מגביה ומרומם

עשרה סנט ליד מליון דולר

כפי שהוזכר לעיל, האזוירה הכללית סביב הרבי הייתה מרוממת. הרבי הקרין רוממות. דבר זה בא לידי ביטוי בדברים רבים. כלפי הכול

הגישה של הרבי הייתה - לעלות למעלה, להתרומם; לא לחתור ולחטט בדברים הבלתי רצויים. וכאשר מתרוממים - אזי בדרך ממילא הדברים השליילים נעלמים.

***

אני נזכר בהקשר זה בסיפור שאירע בשנים הראשונות לנשיאות הרבי, המבטא היטב תנועה כללית זו.

בשנים הראשונות, הרבי היה נוהג לחזור מ-770 לביתו ברגל. הרב חדקוב, המזכיר, היה מלווה את הרבי לביתו, ואם היה זה ליל 'יחידות', הוא היה נשאר במשרדו עד שה'יחידות' הסתיימו ואז היה מלווה את הרבי.

פעם קרא לי הרב חדקוב ואמר שאתמול בלילה, כאשר ליווה את הרבי לביתו, הרבי סיפר לו על חילופי דברים שהיו בינו לבין אחד היהודים שנכנסו אותו ערב ל'יחידות', והוסיף ואמר, שכדאי להעלות את הדברים על הכתב והוא יגיה את זה. כלומר, הרבי רצה שהמענה שנתן ליהודי פרטי ב'יחידות' יתפרסם, כיוון שיש בו הוראה לרבים. ולכן קרא לי הרב חדקוב, כדי שיוכל להרצות לפני את הדברים ואני אכתבם ויעבירם להגהת הרבי.

וזה תוכן המענה: היהודי התלונן אצל הרבי על כך שבכל עניין טוב שהוא עוסק, הוא מרגיש שיש לו בזה פניות אישיות למיניהן. הרבי ענה לו באמצעות משל: כאשר אדם נכנס לעסק שעלול להניב ריווח של מיליון דולר, ומלבד ריווח זה יהיה לו גם ריווח מן הצד ששווה סך עשרה סנט, הרי ברור שמה שתופס את מוחו של האדם הוא הריווח של המיליון דולר, ואילו לעשרה סנט אין כל משמעות בעיניו.

ועל-דרך זה בעבודת ה': כאשר יהודי עושה מצווה, הוא מתקשר עם הקב"ה. "מצווה" מלשון צוותא וחיבור. כשיהודי יחשוב ויתבונן במשמעות העניין של ההתחברות שלו כנברא מוגבל עם הקב"ה, הבורא הבלתי-מוגבל - אזי כל שאר השטויות לא יתפסו מקום אצלו. כשם שכשעוסקים במיליון דולר העשרה סנט אינם משמעותיים, כך כאשר חושבים על קשר עם אין-סוף ב"ה כל שאר הבלי העולם אינם תופסים מקום (הדברים נדפסו בהרחבה יותר בתורת מנחם - התוועדות תש"ז ח"א עמ' 203).

תנועה זו של התרוממות בלי התעסקות בשלילת הרע באה לידי ביטוי גם בדברים כלליים. לדוגמה, במצב כמו שעם ישראל היה שרוי ערב מלחמת ששת הימים, בסכנה קיומית גדולה, אפשר להתייחס למצב בשני אופנים - אפשר לגזור תענית, לעורר לתשובה וכו'; ודאי שזו דרך נכונה ומוכרחת, אבל יש גם עניין נוסף - לפעול בכיוון של "עשה טוב", לרומם את עם ישראל ולחזק את התקשרותו עם הקב"ה בפועל. בתקופה שלפני המלחמה, הרבי הכריז על 'מבצע תפילין', וביקש לדאוג שכמה שיותר יהודים יניחו תפילין. לכל דבר יש מקור בתורה, וגם כאן הרבי הביא את דברי חז"ל על הפסוק "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך" "אלו תפילין שבראש" (ברכות א,א), וכן את דברי הרא"ש בהלכות קטנות הלכות תפילין: "מפני קיום מצות תפילין ותיקונן יתקיים באנשי המלחמה וטרף זרוע אף קדקוד". הרבי רצה לא רק לגונן על יהודים על-ידי "סור מרע", אלא להביא לעם ישראל ישועה גדולה על-ידי התעוררות ב"עשה טוב", וחיזוק ההתקשרות של יהודים עם הקב"ה.

(עובדות והנהגות מפי הגה"ח ר' יואל כהן שליט"א, מתוך "מעיינותיך" גליון 21)

***

מרגיש את החיוב

שמעתי מהרב בער"ל בוימגרטן ז"ל, השליח הראשי בזמנו במדינת ארגנטינה שקירב המוני יהודים ליהדותם, שפעם הכיר בחור שהחל להתקרב ליהדות אבל היה לו קשר עם נכרית. לאחר שהסבירו לו את חומרת העניין הוא הצליח לפעול שהיא תתגייר. היא אכן התגיירה כדת וכדין, אבל אחר-כך התברר שהבחור כהן ואסור בגיורת. אלא שבשלב זה כבר לא הצליחו לפעול עליו להניעו מלהתחתן איתה. כל הרבנים שניסו להסביר לו את חומרת הלאו וחיולל הכהונה וכו', לא הצליחו להזיזו מהחלטתו.

הרב בוימגרטן סידר לו 'יחידות' אצל הרבי והוא הסכים לבוא ולשמוע

מה יאמר הרבי. הרבי אמר לו כך: "בטח שמעת שאומרים עלי שאני למדן גדול, ויש אנשים גדולים ממני, אבל גם האנשים הגדולים ביותר, עד כמה שיעברו ויזככו את עצמם כל ימיהם, אם הם לא נולדו כוהנים - למעלת קדושת הכהונה הם לעולם לא יגיעו. הכהונה היא קדושה שהקב"ה נותן מלמעלה; ואילו האדם בכוחות עצמו לעולם לא יוכל להגיע למעלה זו. ולך הקב"ה נתן את המתנה הנפלאה הזו, את הקדושה המיוחדת של הכהונה".

בסיום היחידות, אחרי שהרבי גמר לתאר ולהפליא את גודל ערכה של הכהונה, אמר הבחור בעצמו: "אכן, אין זה ראוי לחלל קדושה נעלית זו. לא אשא את הגיורת".

הרבי לא נכנס להסביר לו את חומרת האיסור או את גודל העונש; הוא רומם אותו ואז ממילא הדברים השליליים יצאו ממנו.

אבל חשוב להבהיר: מדוע באמת דברי הרבי השפיעו על הבחור? ראשית כל, עצם הרעיון המרומם כבר עלול להשפיע טוב יותר על האדם מאשר הדגשת השלילה. כאשר מרוממים את האדם, הפעולה עליו הרבה יותר מועילה. אבל בנוסף לכך, זה תלוי גם איך אומרים את הדברים. חז"ל אומרים "דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב". לא מספיק שהדברים יצאו מן המוח; הם צריכים לצאת גם מן הלב. חשוב מאוד עד כמה האומר מתכוון ברצינות ועד כמה העניין נוגע לו. מלבד כוח השכנוע המיוחד של הרבי, הרי שעיקר העניין הוא - האכפתיות. מצבו של הבחור נגע לו בעומק נשמתו, והשתדל בכל מאודו שיהיה לו את הטוב ביותר עבורו. הדברים שאמר נבעו לא רק מן המוח אלא מנימי נשמתו ופעלו את פעולתם.

(עובדות והנהגות מפי הגה"ח ר' יואל כהן שליט"א, מתוך "מעיינותיך" גליון 21)

***

נותן הכול לכל אחד

בהקשר זה, ברצוני לספר דבר נוסף. בשנים האחרונות, המזכירות של הרבי הייתה מארגנת שבמעמד חלוקת שטרות הדולר לצדקה ולברכה, יעברו יחד קבוצות של חתנים או נערי בר מצווה וכיו"ב, והרבי היה מחלק לכל אחד בפרט דולר, לברכה ולהצלחה.

סיפר לי יהודי שאני מכירו היטב וסומך על דבריו, שפעם, כאשר אחת מקבוצות החתנים עברו לפני הרבי לקבלת דולר, הוא שמע איך לאחר נתינת הדולר לאחד החתנים וברכת ברכה והצלחה, שאל הרבי את החתן: "אתה כבר קיבלת את המכתב? אני כבר חתמתי" (מדובר אודות המכתב ברכה של הרבי לקראת החתונה. מכתב זה נשלח על ידי המזכירות לכל אחד מהחתנים).

היהודי שסיפר לי זאת אמר, שמאוד הסתקרן לדעת מה פשרם של דברים אלו. הרי עברו יותר מעשרים חתנים ולאף אחד מהם לא הזכיר הרבי מאומה על דבר המכתב, ורק לאותו בחור אמר הרבי את הדברים הנ"ל.

הוא בדק את הנושא והתברר לו, שכמה ימים קודם, ישבו יחד כמה חתנים ודיברו ביניהם בנושא המכתב ברכה של הרבי לחתונה. המכתב היה זהה אצל כולם. זהו נוסח אחיד בו הרבי היה מברך את כל החתנים לקראת חתונתם. המזכירות הכינה לכל חתן מכתב עם שמו האישי והרבי היה חותם בתחתית המכתב. הבחורים דיברו על הנושא וחלק מהם אמרו, שלמרות שזהו מכתב עם נוסח אחיד, מכל מקום כאשר הרבי חותם אזי הוא מכניס בזה את כל עצמיותו ומעניק את הברכה המפורטת במכתב לחתן זה באופן אישי. ככל שמדובר באדם פנימי יותר, אזי גם אותם דברים שנראים כחיצוניים נעשים מתוך פנימיות נפשו. על אחת כמה וכמה יהודי צדיק שבכל פרט מפעולותיו הוא מכניס את כל עצמיותו ממש.

אבל היו כמה מהבחורים שטענו שהרבי עובר על המכתבים מהר מאוד, מבלי להתייחס לנושא בכל תשומת ליבו. והיה גם בחור שהרחיק לכת וטען, שקשה לו להאמין שתוך כדי טרדותו הרבות של הרבי, הוא בודק את שמו של החתן המופיע על כל אחד מהמכתבים. הוא חותם על המכתב ומיד ממשיך הלאה למכתב הבא.

ולבחור הזה פנה הרבי ואמר: "קיבלת את המכתב? אני כבר חתמתי...!" סיפור זה שמעתי מאותו יהודי שראה את המעשה וברך את העניין.

לאחר משך זמן השתתפתי בהתוועדות חסידיית באיזושהו מקום וסיפרתי את הסיפור הנ"ל, והוספתי, שהיהודי שסיפר לי על כך מוכר לי כאיש אמין שאינו מגזים ומשנה בדיבורו ולהערכתי סיפור זה נכון ואמיתי.

לאחר ההתוועדות, ניגש אלי אחד המשתתפים ואומר לי כך: "אתה יודע שהסיפור אמיתי כיוון ששמעת ממישהו אמין בעיניך, אבל אני יודע בוודאות גמורה שהמעשה נכון. אני הייתי אותו החתן..."

***

רואים בסיפור זה באיזה רצינות התייחס הרבי לכל יהודי, ואיך השקיע את כל פנימיות נפשו בהעניקו ברכה, סטנדרטית לכאורה, לכל אדם בפרט.

[פרט נוסף שרואים בסיפור זה: לא רק שהרבי האציל מברכותיו גם לבחור כזה, הן בחתימת המכתב והן בעברו לקבל את הדולר מידי הרבי, אלא יותר מזה: הרבי אף דאג עבורו שיהיה לו קצת יותר דעת להתרומם ולהיכן נכון במה מדובר].

(עובדות והנהגות מפי הגה"ח ר' יואל כהן שליט"א, מתוך "מעיינותיך" גליון 21)

***

אהבת כל ישראל

משקיע בכל מצב

קשה לנו מאוד להבין ולשער את גודל ההתמסרות של הרבי לזולת.

***

לפני כמה שבועות, מישהו הראה לי מכתב, שנמצא לאחרונה, בכתב ידו של הרבי, מהתאריך ראש חודש מרחשון תשל"ח. כידוע, כשבוע ימים קודם לכן, בליל שמיני-עצרת, עבר הרבי התקף לב חמור. במכתב פונה הרבי לילד ומתייחס למה שכתב במכתבו שבקרוב הוא ייכנס לגיל מצוות. הרבי מאחל לו שיתקיים בו מה שכתוב בן שלוש עשרה למצוות, בן חמש עשרה לתלמוד וכו' וכו'.

אחר כך מתייחס הרבי למה שכתב הילד במכתבו שהוא ממשפחה חילונית. הרבי כותב לו: החילוניות זה לבוש חיצוני המכסה את העיקר של היהודי.

כל יהודי, עם כל משפחתו, הוא בן אברהם יצחק יעקב, ובן שרה רבקה רחל ולאה. הוא מגיע לאחר עשיריות דורות של שומרי תורה ומצוות, והחילוניות היא לבוש חיצוני בלבד המסתיר על מהותו.

בכתב היד של המכתב רואים הוספות, מחיקות ושנויים וכו' - עסק שלם שכל מטרתו היא אחת - לעודד נער יהודי. ולא נוגע כלל מיהו הילד - העיקר שלא תהיה לו חולשה או נחיתות מכך שהוא בן למשפחה חילונית כביכול. כל זאת כמה ימים בלבד לאחר ההתקף לב הקשה!

(עובדות והנהגות מפי הגה"ח ר' יואל כהן שליט"א, מתוך "מעיינותיך" גליון 21)

***

מקדים רפואה למכה

כנ"ל, התוועדויות שימשו לכל מיני דברים: היה את חלק הלימוד שבהתוועדות, היו דברי התעוררות ורוממות; אבל היו גם דברים רוחניים. יש פתגם ידוע של אדמו"ר הזקן שאומר, שכאשר יהודים יושבים יחד בהתוועדות חסידיית באהבה ואחוה, זה יכול לפעול בשמים עוד יותר ממה שיכול לפעול מלאך מיכאל. בפרט כאשר מדובר על צדיקים, עליהם אומרים חז"ל "צדיק גזור והקב"ה מקיים". אם כן את הזמן המיוחד של ההתוועדות, הרבי, ועל דרך זה אדמו"רי חב"ד בדורות קודמים, היה לפעמים מנצל לפעול עניינים שמימיים. לדוגמה, כמה פעמים הרבי ביקש מהרבנים שיפסקו בשעת ההתוועדות פסק דין שארץ ישראל שייכת לעם ישראל. מלבד זאת שלפסק דין של רבנים יש כוח לפעול למעלה, הרבי רצה שהפסק דין יהיה במהלך ההתוועדות.

על דרך זה היו דברים שמימיים נוספים שהרבי פעל בהתוועדויות. לעיתים הרבי היה אומר משהו שלא קשור ישירות לנושא המדובר ורק אלה שידעו את המתרחש מאחורי הקלעים הבינו כלפי מה הדברים אמורים, לעיתים אף אחד לא ידע כלל מה פשר הדברים ולעיתים הדברים התבהרו משך זמן אחרי ההתוועדות.

אני זוכר בהקשר זה שבפרשת בשלח תשכ"ט הרבי ביאר כמה עניינים בפירושו רש"י בפרשה, ולקראת סוף ההתוועדות אמר שעדיין לא ביאר

את כל השאלות וידובר על כך בע"ה בהתוועדויות הבאות. אחר־כך אמר, שבפרשת בשלח נאמר "ובני־ישראל יוצאים ביד רמה" שמשמעותו היא שבני־ישראל לא מפחדים כלל משונאי ישראל. וזהו גם כן העניין של "פרזות תשב ירושלים", שאין צורך בשמירה וחומה, אלא "וישבתם לבטח בארצכם". ואז החל הרבי לשיר ניגון על המילים "פרזות תשב ירושלים". הרבי נעמד על מקומו ועודד את השירה בשמחה גדולה. אחר־כך, לפני יציאתו מבית המדרש, התחיל שוב לשיר ניגון זה, ואחר־כך לפני תפילת ערבית, שוב פעם התחיל הרבי ניגון זה. כולם הבינו שיש כאן משהו מיוחד.

יום יומיים לאחר אותה התוועדות, ארבעה מטוסי־קרב של סוריה ניסו לחדור לארץ ולפגוע בתושביה, ובע"ה חיילי צה"ל הצליחו להפיל את כולם ללא כל פגע.

(עובדות והנהגות מפי הגה"ח ר' יואל כהן שליט"א, מתוך "מעיינותיך" גליון 21)

***

הסוכה המופלאה

סיפורו של צבי שפר

היה זה בפריז, בתקופה בין עליית היטלר לשלטון לבין פרוץ מלחמת העולם. הייתי סטודנט, אל תדמה בנפשך ש"עשיתי חיים" בעיר האורות. הפרוטה לא היתה מצויה בכיסי, רשיון עבודה לא נתן לזרים, ואנו הסטודנטים היהודיים, מחוץ לצרפת, היינו מתפרנסים מכל הבא ליד, עבדנו כמלצרים במנזה, כמדיחי כלים, נתנו שיעורים, כתבנו כתובות על מעטפות ועוד.

בתקופה ההיא הקפדתי ביותר על שמירת מצוות הדת. יתכן שהיה בזה גם משום תגובה על אתגר. אני לבדי בפריז, צפור דרור ללא כל ביקורת, חפשי לעשות ולא לעשות - בשטח הדת - מה שלבי חפץ, רציתי להראות למי אני חושב בעיקר לעצמי - שאין בתנאים אלה להעבירני על דעתי ועל דתי.

כשהגיע חג הסוכות, מובן שרציתי לקיים מצוות סוכה; הרי, כאמור, מצוה "קלה" היא; ברם, בשבילי בפריז לא היה זה קל כלל וכלל, כסף לאכול במסעדה לא היה לי, והיה עלי להזקק לסוכה ציבורית. גרתי ברובע הלטיני ולא רחוק ממלוני היה בית כנסת של יהודים. יוצאי מזרח־אירופה, ולידו סוכה. לסוכה זו הייתי מביא אתי אוכל, התפריט לא היה משתנה, לחם, גבינה וצוננויות; אך לא התפריט הצנוע הציק לי. תמיד אהבתי את היופי וגם במצוות הדת חפשתיו ומצאתיו. בזכרוני הצטירה הסוכה כסמל של יופי, יפהפיתו של שם באהלו של שם; ואילו, הסוכה ההיא בפריז - בעצם מותר לדבר עליה בלשון סגי נהור בלבד. קירות עירומים, קישוט בל ייראה ובל יימצא, ומעל לכל: לכל הלכלוך. מפה מלאה כתמים, שצבעם וריחם העיד על המאכלים שנאכלו עליה, שיירי אוכל על הרצפה, איום! במקום "חטוף ואכול" אמרתי לעצמי "אכול וברח".

מקיום מצוות סוכה, בתנאים אלה ובצורה זו, חלשה דעתי, עגומה היתה נפשי ועכורה רוחי. זה "ושמחת בחגך" שלי זה ה"היית אך שמח"? אמרתי בלבי: אילו היו כופים עלינו הר כגיגית את מצוות הסוכה כמו שנכפה עלינו צום כפור, ניחא. אך להוסיף לכך את המאמר, שמצווה זו קלה במיוחד, הרי זה ממש לעג, ואז נתגלתה סיבה נוספת לעכור רוחי.

כידוע לך, נצר ממשפחה חסידית אנכי, ועוד יותר ממה שהיו חשובות לי מצוות ממש היו יקרים לי המנהגים החסידיים של בית אבא. אחד מהם היה אכילה בסוכה ביום שמיני עצרת (זכור לך בוודאי שבחוץ לארץ שני ימי חג, שמיני עצרת לחוד ושמחה תורה לחוד). ואילו "המתנגדים" וה"אשכנזים" מסתפקים בשבעת ימי סוכה כמצווה. לרוע מזלי, בית הכנסת שעל ידי סוכתי, של "מתנגדים" היה, ונודע לי שבשמיני עצרת תהא הסוכה סגורה, וכל הפצרותי לפתחה היו לשווא. גם מסעדה עם סוכה לא היתה מצויה בסביבתי. במידה שנערמו הקשיים בדרכי, באותה מידה גדל רצוני לאכול בסוכה בשמיני עצרת דווקא, ובהתקרב היום הזה ועדיין לא מצאתי פתרון למה שחשקה בו נפשי. נפלה רוחי והתהלכתי קדור ועצוב במצב רוח זה פגשתי במקרה את מנדל ש. ומאז נתחזקה אמונתי בהשגחה פרטית.

מנדל ש. גם הוא סטודנט בפריז היה; יחיד במינו ומיוחד, בכל המובנים הטובים. מסופקני אם אי־פעם נראה באחד מבתי־אולפנה בפריז, או בכל מקום אחר, סטודנט מסוגו של מנדל, חתנו של אדמו"ר היה, רבי מפורסם וידוע, עם חסידים הרבה, בעל אופי חזק היה והשקפת עולם קבועה וסדורה לו. לא התפקר חס ושלום, והצמאן לדעת לא מחוסר אמונה בא לו נהפוך הוא. בעל אמנה היה ר' מנדל, בקי בש"ס ובפסיקים, בזוהר ובתניא, ירא שמים בגלוי ובסתר, וכל חייו קודש לעבודת הבורא. סבור היה, כמוהו כרמב"ם, שייטיב לעבוד את קונו אם ירכוש לו גם השכלה כללית, ובעקביות המאפיינת אותו הגשים את מטרתו ואחר טלטולים בערים אחרות הגיע לפריס, שם למד הנדסה ופיזיקה. בטוחני שגם בבחירת מקצוע זה דווקא, היה מושפע ע"י שיקולים הקשורים באמונה. חייו בפריז לא נבדלו במאומה, פרט ללמודים בבית האולפנה, מחייו בבית, לא קסמו לו מקומות העינוג והבידור, לא הרציניים ולא הפריבוליים; רגלו לא דרכה על סף תיאטרון, קולנוע ומכל שכן לא קברט. לא אדם כמותו יקבע עתים לתורה; אצלו כל היום כלו, וחלק גדול מהלילה, היה קודש לתורה, אלא שהוא קבע עתים גם ללימודי הנדסה ופיזיקה, יפה תואר ואציל רוח. בעל פנים מעודנים, חיוורים, עטורי זקן שמספריים לא נגעו בו.

הייתי אומר אז, וחזרתי על כך במשך כל אותן השנים הרבות שחלפו מאז, שחייו של ר' מנדל בפריז גבלו עם קידוש השם. מה הרבותא שבניהם וחתניהם של אדמו"רים, הסמוכים על שולחנם, הולכים בדרך הישר? אלא מה יעשו? רוב האנשים הם קונפורמיסטים ולא פורצי גדר ומה פלא שנוהגים גם אלה, הבנים והחתנים, בהתאם למקובל בסביבתם ואילו, סטודנט החי עם אשתו בפריז, בחדר קטן ברובע הלטיני, והנוהג כרבי או כל־דניק, זה מעורר כבוד, הערצה, התפעלות. אדם כזה הוא "אור ליהודים", כך היה לפחות בעיני, סמל ומופת, הוכחה מוחשת שחיים יהודיים שלמים ואפילו עילאיים, אינם קשורים, לא בעיירה ולא בסביבה מסורתית, כי אם אפשריים גם... בפריז.

הכרתי את ר' מנדל אצל מכרים משותפים, ומאז היינו נפגשים לעתים שם או ברחוב ומחליפים דברים, ידידות לא צמחה בינינו, איזו הילה של קדושה ואצילות עטפה את האיש, אשר מנעה אינטימיות. אם כי התנהג בפשטות, הצניע לכת ולא הראה כל "עליונות".

כשפגשתי באותו יום, בחול המועד סוכות, שאל אותי לשלומי, הביע תמיהון על דכאוני וספרתי לו את אשר בלבי. הרהר קמעא ואמר: הקימותי לי סוכה קטנה, אשמחה אם תהיה אורחי בשמיני עצרת. הודיתי על ההזמנה אך היססתי לקבלה, כי ידוע ידעתי שבמשק הבית הצנוע של סטודנט ואשתו בפריז, מהווה אורח לארוחת צהרים בעיה, אך ר' מנדל לא הרפה. ואם כי כדרכו דיבר באדיבות ובנימוס, נשמעה הזמנתו באזני כמין ציווי וקיבלתיה לעולם לא הצטערתי על כך.

במצב רוח מרומם הגעתי למלונו של מנדל ש, ללא קושי מצאתי את הסוכה בחצר הבית, צמודה לחלון חדרו שבקומת הקרקע. הסוכה היתה קטנה מאד, ממש ד' על ד', ובה שני מקומות בלבד. הבינותי שהזמנתי מנעה מרעיתו של ר' מנדל לסעוד את סעודת החג יחד עם בעלה. הייתי נבוך ולא הסתרתי מבוכתי, אך ר' מנדל הצליח לפזרה, בדברי נימוסין מקובלים, מהולים בדברי תורה, אף הם 'מקובלים'. ומיד שוב היתה הרגשתי טובה עלי. רואה אני לפני את דמותו של ר' מנדל כאילו היה זה רק אתמול. היה לבוש בגד משי, לא קפוטה ארוכה, כי אם בגד עד לברכיים, גזור לפי האופנה שהיתה קיימת בתחילת המאה לבגדי גברים (לבגד כזה קראו "ערהרוק"), פעם הסביר לי שבשבת ומועד יש ללבוש משי, זה העיקר, והצורה של הבגד אינה חשובה, פניו קרנו באור מיוחד והאור מלא את הסוכה הקטנה, הצנועה והנקייה. ופתאום היה נדמה לי כאילו הולכים קירות הסוכה ומתרחבים והסוכה הופכת להיכל מפואר. מולי יושב ר' מנדל, ופיו מפיק מרגליות וממעלה לו מרחפות דמויותיהם של שבעת האוזפיזין, שכל אחד מהם אורח בכל אחד משבעת ימי הסוכות בסוכותיהם של יהודים, כל יום - צדיק אחר. ואילו ביום השמיני נתפנו כלם לבקר בסוכתו של ר' מנדל ולהנות משיחו ומשיגו.

שעה ארוכה ישבנו בסוכה, לא אזכור את תוכן דבריו, אך לעולם לא אשכח את התרוממות הרוח והנפש, את העונג העמוק, את שמחת החג האמיתית, שהיו מנת חלקי באותה שמיני עצרת, בסוכתו של ר' מנדל ברובע הלטיני של פריז.

נשתתק צבי שפר, נאנח קמעא וקם מן הכסא. ואני, עדיין ישוב, בו במקום החלטתי לא לחפש השראה לרשימה לחג הסוכות, כי אם להביא בפני קוראי את דברי ידידי כלשונם ואף למלא מצווה ולהביאם בשם אומרים.

קמתי גם אני ובדרך למכונית שאלתי: אגב, האם שמעת מאז על מנדל ש. היודע אתה מה היה אתו, תשובתו של ידידי באה כמהסתם.

המ' כן, יודע. היום הוא.... הרבי מליובאוויטש,

(כפר חב"ד תשמ"מ, מאמר שהתפרסם בעתון "למרחב" כ-25 שנה לפ"כ)

***

ביקור לא מתוכנן בדקר

ספורו של הרב יוסף וינברג

היה זה כשהתכוננתי לאחת מנסיעותי לדרום אפריקה, לקראת הנסיעה - נכנסתי לבקש את ברכתו של כ"ק אד"ש, בין יתר הדברים שאלני הרבי: האם תהיה לך בדרך חנייה ליום או יומיים? עניתי כי בכונתי לטוס בחברת "פאן אמריקן" - בטיסה ישירה אך יש חניות לשעה או שתיים - לשם תדלוק וכו', ובדברי הזכרתי את תחנות הביניים המתוכננות: באיים האזוריים, ליסבון, דקר, אקרא, למפלדויל, (בתחנות אלו היה נהוג לעצור כשעדין לא טסו במטוסי הג'מבו).

שאלני הרבי עוד הפעם: לא עוצרים באף מקום ליום או יומיים? ואני עניתי, אך הפעם כבר בקצת פחות בטחון: לא לפי מסלול נסיעתי. כשיצאתי מחדרו של הרבי עלה בדעתי כי היות והרבי שאלני פעמים בקשר לחנייה של יום יומיים - כנראה שכבר תהיה לנו חנית ביניים ליום יומיים...

כשהגעתי לשרה התעופה פגשתי לפני העליה למטוס בכמה מכרים, וביניהם גם במר ל. (בעל מפעל מפורסם ליינות) נודע לי כי מר ל. טס אף הוא ליוהנסבורג - לבקור אצל בתו, וכמובן ששינינו שמחנו לנסוע יחדיו (בערך ארבעים שעות טיסה - כולל החניות) וישבנו במטוס סמוכים זה לזה.

בתחנה השלישית - דקר - (מערב אפריקה הצרפתית) הבחנתי כי אדם כהה עור בוחן אותי בשימת לב מיוחדת, אך לא הרגשתי לנכון להכנס עמו בשיחה, מאוחר יותר - בגלל החום הכבד הסרתי את כובעי ונשארתי עם הכפה לראשי, מיד כשראה צעיר זה כי כפה לראשי - ניגש אלי בצעדים מהירים ושאלני: האם הנך דובר אנגלית? כן, עניתי, ואז החל לספר לי כי כל הזמן הסתכל בי כי רומה אני ליהודי, - אך לא היה בטוח בכך, בגלל שיש להבדיל גם צרפתים מגודלי זקן, אך כשראני חובש כיפה - היה בטוח כי הנני יהודי, ולכן ניגש אלי מיה: "כמה שמח אני לראות פני יהודי" - אומר הוא אלי - אני נמצא בדקר כבר מערב פסח (הדבר הי' בחודש תמוז) ובמשך כל הזמן לא ראיתי יהודי. חפשתי, אך לא מצאתי אפילו אחד, - כנראה שאין כאן יהודים - לכן הנני שמח בראותי פני יהודי, עניתי לו כי אני גר בעיר שיש בה יהודים - ואפילו הרבה בלעה"ר - ובכל זאת הנני שמח לראות יהודי בדקר.

בהמשך שיחתנו נודע לי שהאברך הנו יהודי ממוצא ספרדי, ממצרים, מהנדס במקצועו - ועובד בחברת דלק, שבשליחותה הוא עובד בדקר, עמו נמצאים גם אשתו וילדיו.

בהמשך השיחה אמרתי לו: ברצוני לשאלך שאלה אישית - האם יש לך התנגדות? "לא" ענה לי - "תשאל כל שברצונך".

האם יש כאן ברשותך תפילין? - שאלתי, כן, - הוא עונה לי - תחילה הם לא היו עמי, בגלל הפחד להחזיקם עמי בזמן יציאתי ממצרים, אך לאחר מכן שלחו לי אותם.

האם הנך מניחם מדי יום ביומו? - שאלתי. לא, ענני. שמע נא מר פ, - אמרתי אליו - גם אם היית גר בירושלים בשכונת מאה שערים - גם אז היית צריך להניח תפילין בכל יום, - בגלל שזוהי חובתו של כל יהודי.

אך במקרה שלך יש לך נחיצות מיוחדת - אתם נמצאים במקום שאין בו יהודים - כיצד ידעו ילדיך כי הנם יהודים? אך כשיראו שהנך מניח תפילין בכל יום - הם יתחילו לשאול על זה, ואז ידעו כי הנם יהודים, וכל זה הוא חוץ מהנחיצות הגדולה שיש בהנחת תפילין.

"טענתך צודקת" - ענני, ולאחר שיחה נוספת הבטיחני כי יתחיל להניח תפילין בכל יום, והוסיף כי אשתו תשמח באופן מיוחד - היות ואביה הוא "חכם" (ר"ב ספרדי).

שוחחנו עד השמע הקריאה לחזור למטוס, נפרדתי בידידות ממר פ. ונכנסתי למטוס שהמריא מיד.

תחנתנו הבאה היתה אמורה להיות אקרא - בערך חמש שש שעות טיסה מדקר, עברו כמה שעות, החשמל במטוס כבר כבד ורוב הנוסעים ישנו או נמנמו, אך לפתע העירונו משנתנו. - "מה קרה?" - "עומדים לנחות" - אומרים לנו, כה מהר? הרי רק טסנו במשך שתיים בלבד? נודע לנו כי נוחתים שוב בדקר בגלל תקלה באחד המנועים, מנוע אחד הפסיק לתפקד - בכלל, והשני התחיל לגנוח...

אבל ב"ה נחתנו בשלום בחזרה בדקר, ואחרי בקורת יסודית במטוס הודיע לנו הטיס: "יקירי, בצער רב הנני מודיע לכם כי בפי חדרות לא נעימות - מנוע אחד יצא לגמרי מכלל שמוש, ומטוס מיוחד יצטרך להביא מנוע חדש מלונדון, אז יצטרכו להתקינו, לנסותו, ורק לאחר מכן נוכל להמשיך בטיסתנו". "כמה זמן יקח הדבר?" - שאלוהו, - לא פחות מ-48 שעות" - ענה.

הטיסה הקרובה ליוהנסבורג היתה אמורה לצאת רק בשבת (זה הייה ביום ג' לפנות בוקר). "מה נעשה עתה?" - שואלני שכני מר ל. בפחד ובבהלה, "אם לא יתקנו את המטוס בזמן, כדי שנוכל להגיע ליוהנסבורג לפני שבת - נצטרך להשאיר כאן במשך שבוע שלם, היכן נשיג אוכל כשר? בינתיים ספרתי לו כי חרבי שליט"א שאלני פעמיים האם נחנה באיזה מקום ליום או יומיים - ולכן כבר התכוננתי מלכתחילה שנצטרך לעצור... אבל מה פתאום בדקר? לפי דברי מר פ. - אין כאן יהודים, אבל אם הרבי אומר - כנראה שיש כאן מה לפעול, ואז בעז"ה נטוס הלאה.

תחילה סדרו אותנו בצריפים - בקרבת מקום לשרה התעופה, ורק לפנות בוקר העבירו את הנוסעים למלון - "חצי אנוש" - שהוא הטוב ביותר שבדקר.

לאחר התפילה אמרתי לשכני מר ל. הנני יוצא לחפש יהודים, איני מאמין כי אין כאן יהודים.

"איך תדבר אתם? האם הנך מדבר צרפתית?" שאלני מר ל. - צרפתית איני יודע - עניתי - אבל בתור יהודי כבר אסתדר.

תחילה התחלתי לחקור בין דוברי האנגלית שבמלון עצמו - האם ידוע להם אודות יהודי בדקר, - אבל כולם משכו בכתפיהם, כולם היו זרים ולא מקומיים,

סוף סוף הגעתי לאיזה פורטוגזי (ידיעתי בשפה זו - רופפת - למדתיה בעת נסיעותי לברזיל) - ודוקא ממנו הוברר לי כי מול המלון ישנו עסק השיך ליהודי, בלי שום שהיות שמתים פעמי לאותו עסק, נכנסתי פנימה ופגשתי בבעל הבית - אברך מאד סימפטי והדובר אנגלית, לשאלתי האם הוא יהודי? ענני - כן. - כמה זמן הנך נמצא בדקר? - ששה חדשים, ועוד המשיך ואמר: עסק זה שייך לדודו - והיות ודודו הצטרך לנסוע אל מחוץ למדינה למשך תקופת זמן ארוכה - הביא את אחינו מלבנון כדי לנהל את העסק. (את השפה האנגלית רכש בייס אמריקני - בו למד בלבנון).

האם יש עוד יהודים בדקר? שאלתי, "כן", ענה לי, "נמצאות כאן עוד ארבע משפחות אתם יש לנו קשרי ידידות, אך אם יש כאן יהודים נוספים - אין לי מושג".

בהמשך השיחה שאלתי: האם יש לו עמו תפילין? והוא ענה לי: "רבינו, - זהו המשגה הגדול ביותר שעשיתי בחיי - לא לקחתי עמי את התפילין". - מה יהיה אם אשלח לך זוג תפילין, האם תניחם בכל יום? - "כן", ענה לי, ואני אמרתי לו: אתה יודע מה? בא אלי למלון ותוכל להניח היום תפילין, היהודי לא התמהמה ובא עמי, הניח את התפילין שלי, קרא בהם קריאת שמע והתפלל שמונה עשרה, ומיהר לחזור

לעסקו.

בצאתי מן המלון אל הרחוב ראיתי את מר פ. - אתו כבר נפגשתי בשדה התעופה, הוא הסתכל בי בהשתוממות ושאל: "מדוע עדין הנכס פה? הרי היה עליכם להמריא אתמול בלילה?". שחתי לו את כל ספור המעשה והוספתי כי הוא נמצא כאן כבר מספר חדשים ועדין לא מצא יהודים, ואלו אני נמצא כאן רק מספר שעות וכבר מצאתי מספר יהודים - והנה אחד מהם.

ה'יה זה מחזה מרגש לראות את שמחתם של השניים, (לכאורה אנשים זרים איש לרעהו) הם לא ראו איש את רעהו אף פעם קודם לכן אך שמחתם היתה כשמחת שני אחים הנפגשים לאחר שנים רבות של פרוד.

אח"כ פגשתי בעוד יהודים, אבל שיחתי העקרית היתה עם הצעיר מלבנון - אתו כבר יצרתי קשר ידידות, והוא שיתף אותי בבעיותיו: הוא עדין בחור ובמקום אין בחורות יהודיות, (דודו בעל העסק היה נשוי ליע לגויה).

פחדתי כי שאלתו היא רק תיאורטית... והתחלתי להסביר לו איזה אסון יהיה הדבר לו ולמשפחתו (שהיא משפחה מיוחסת בלבנון) באם ישא לאשה גויה. אך לבסוף הוא נתן לי תקיעת כף כי ח"ו אף פעם לא יתחתן עם גויה, הוא יסע לצרפת (לפריז) ושם יחפש בחורה יהודיה.

לאהר שהייה של 48 שעות בדקר המשכנו ליוהנסבורג, מר פ. ליווני אל המטוס ולכשנפרדנו אמר לי: "רבי, אף פעם לא תדע מה אמרו לי יומיים אלו..."

הגענו בעז"ה ליוהנסבורג ביום חמישי אה"צ ועדין היה בידנו מספיק זמן להתכונן לשבת, הדבר הראשון שעשיתי היה - כתיבת מכתב לרבי שליט"א, הזכרתי במכתבי את השאלה שהרבי שאלני פעמיים: האם אין חנייה ליום יומיים - והנה באמת עצרנו בדקר, כתבתי גם אודות המשפחות הנמצאות שם ואין ברשותם תפילין ושאר תשמישי קדושה ומצוה.

כפי שנודע לי יותר מאוחר - מיד כשהגיע מכתבי אל הרבי, שלחו מהמוכירות תפילין ושאר תשמישי קדושה, וכמו"כ חוברות בצרפתית אודות מצוות, ימים טובים וכו'.

***

כמעט ושכחתי את בקורי בדקר, אך לאחר תקופה - אחרי פורים - כשהייתי בניו יורק, צלצל אלי מזכירו של הרבי שליט"א - הרב ח.מ. חדקוב ושאלני האם ידוע לי תוך כמה זמן מגיעה חבילה בדואר אויר - לדקר? עניתי כי איני יודע אך אשתדל לברר, ושאלתי - מדוע זה חשוב לדעת? ענה לי הרב חדקוב כי הרבי שליט"א שולח מצות שמורה לכל מיני מקומות שבהם גרים יהודים, ובין שאר המקומות גם לדקר - עבור המשפחות היהודיות הגרות שם, אך כדי לודא שהמצות תגיע בזמן חשוב לדעת מתי צריך לשלחם.

אחרי חג הפסח הגיע מכתב תורה ממשפחות בדקר, על המכתב היו חתומים שני ידידי - שהזכרתי קודם בין היתר הם כתבו כי בקבלתם את המצות - עשו סדר משותף, והסבירו לילדים לא רק על יציאת מצרים, אלא גם מה זה להיות יהודי, - כמה חזק צריך להיות, ושמנהיג יהודי העוסק בבעיותיו של כלל ישראל (אז כבר ידעו ביתר פרטיות אודות הפעולות של הרבי שליט"א) מוצא זמן וענין להגיש להם מצות שמורה, ושולח אותם בדואר אויר מבלי לבקש תשלום, ומבלי לחכות לתמורה.

בקראי את המכתב (לפי הוראה מיוחדת מהרבי שליט"א) התרגשתי מאד ודמעות עמדו בעיני, המכתב נכתב בהרבה רגש וחום.

שנה לאחר מכן היה עלי לנסוע פעם נוספת לדרום אפריקה, אך הפעם נסעתי דרך ברזיל (שם רצייתי להיות בגלל חתונה). כשנכנסתי לרבי שליט"א לפני הנסיעה אמר לי הרבי שהיות ומברזיל לאפריקה נוסעים דרך דקר, כדאי לעצור לכמה ימים בדקר ולהיות עם היהודים המקומיים, - אך קודם לכן להודיע להם על כך - טלגרפית. הפעם חכתה לי משלחת שלמה בשדה התעופה, הם הזמינו עבורי חדר במלון מפואר ליד חוף הים, (מלון שנבנה לאחר שהייתי האחרונה במקום).

נסיעתי היתה כמה ימים לפני חג הגאולה י"ב תמוז, ובקשר לחג

הגאולה ארגנו התועדות חסידית בביתו של מר פ. וכל היהודים בדקר - כולל הסגן קונסול האמריקאי - השתתפו בהתועדות זו. (ברצוני לציין כי במשך הזמן נתוספו מספר משפחות ממצרים).

דבר אחד עדיין הראיני, מר פ. עדיין לא התחתן, אזרתי אומץ ואמרתי: הרי הבטחת לי משהו! (בדעתי היתה הבטחתו לנסוע לפריז ושם לחפש בחורה יהודיה), והוא ענה לי: שמרתי את הבטחתי, נסעתי לפריז אך לא מצאתי שידוך מתאים, אך אל תדאג אני שומר הבטחתי ואתארס רק עם יהודיה.

אחרי החגים הגיעה לרבי שליט"א הזמנה מלבנון וגם הזמנה עבורי הגיעה - לחתונתו של מר פ. עם בחורה ממשפחה חשובה מלבנון.

כשקיבלתי את ההזמנה חשבתי מתוך שמחה כי שליחותו של הרבי בדקר הוכתרה ב"ה בהצלחה.

(די אידישע היים)
(כפר חב"ד - תש"מ)

***

שידוך מערכות הטבע

צירור מעשיות החושפות טפח מעולם הפלאות של כ"ק אדמ"ר מליובאוויטש זי"ע

צדיק גזר והקב"ה מקיים

תייתי להם לחברת "מריה חינוכית יהודית" (JEM) שעמלים על איסוף ושימור הקטעים המוקלטים והתמונות של כ"ק אדמ"ר מליובאוויטש זי"ע, ואף עוסקים במרץ בהקלטת זכרונותיהם וסיפוריהם של יהודים ממה שזכו לחוות במחיצתו.

מכאן עד סוף הגליון כל הסיפורים המובאים בזה נרשמו על ידי הרה"ח ר' יוחנן הרשקוביץ הי"ו מתוך ההקלטות בהן בעלי המעשה עצמם מספרים את הדברים. ונתפרסמו בדפוס בתוספת מיוחדת על הרבי מחב"ד זי"ע בעיתון 'המודיע' שנערכה ע"י ידידינו הרה"ג ר' ישראל פנחס טירנואר שליט"א, שעומד לימינינו בכל עת ועונה, ותשואות חן חן לו.

***

מסכת אמונה

לקראת מלאות 25 שנה להסתלקותו של רבינו הקדוש, נתבקשנו לצאת ולנבור בארכיוני החסידות על אותות ומופתים מהרבי זי"ע. ואם לא קשה היה למצוא כאלה, הרי שאכן קשה הייתה המשימה לברור סולת מתוך סולת. כמויות המידע לצד עדויות הפלאות מותירים את המאזין פעור פה, רובם מתועדים עם פרטים מדויקים. בחלקם ניתן לשמוע עדות מקבילה משני צדי המתרס, כלומר הרופא והמטופל גם יחד למשל, המעידים כמעט באותו לשון.

רבים מהמעשיות נפתרים על ידי הרבי בחיזוק כל שהוא בתורה ובמצוות, כך שאם נבקש לאכול את ה'תוך' ולהביט אל מה שיש בו ולא רק בקנקן, יש הרבה מה להחזיק באותו אילן גדול שהצל על הארץ והדרים עליה, להתדבק בדרכו ובשאיפותיו להתקדש ולהתחזק בדברים שעורר והאיר את העולם, עד לפני שניים וחצי עשורים.

בלשונות מופלגים התבטאו מאורי הדורות על מסכתא זו של סיפורי צדיקים, בספר הקדום 'שבחי הבעש"ט', מהחלוצים לתיעוד מעשי הצדיקים כדוגמת זו שנשתרשה בעולם החסידות, מציין כי הבעש"ט התבטא פעם כי כל המספר סיפורי צדיקים כאלו עוסק במעשה מרכבה. המשך אחריו מורו וחמיו כ"ק מרן אדמ"ר הריי"צ מליובאוויטש זי"ע"א שהשווה את סיפור הצדיקים לסיפורי יציאת מצרים, וכמו שביציאת מצרים יש מצוה לספר ביציאת מצרים, ולא די בידיעה בלבד שיוודעים שהיתה ושישנה בכל דור ודור יציאת מצרים, אלא צריכים לספר יציאת מצרים בדיבור דוקא. כך גם ביציאת מצרים של ה'חסידות', ישנה מצוה של סיפור יציאת מצרים בדיבור, לספר סיפורים חסידיים ולהרגיש את הסיפור המסופר בפנימיות דפנימיות.

***

לשון של זהב

מספר מוטיבים החדיר רבינו בדבריו, כאשר בכל פעם עמד על כך שיש להשתמש בלשון נקיה וברה. דברי הגמרא אודות הכהן שקרא לחלק הזעיר שקיבל מלחם הפנים בשם 'זבב הלטהא', מקבלים משנה - משמעות כאשר אנו שבים ורואים את זהירותו המופלגת של הרבי, גם בדברי חולין.

כך היה כאשר הרב גרשון לידר הי"ו, בהיותו מנכ"ל בית החולים ע"ש

לניאדו שבקרית צאנז בנתניה, נכנס אל הרבי ל'יחידות'. "הרבי כל כך שמח עמנו" מספר הרב לידר, "הוא לא כלא את שמחתו בהקמת בית החולים, וטען שיש בכך מימד של קידוש ה', שרואים שגם הציבור החרדי מעורב ברפואת עם ישראל".

"הרבי אף נתן את רשותו לפרסם את תמיכתו ביוזמה. עם זאת, הוא ביקש שלא נשתמש בלשון "בית חולים", כי הלא כל מטרתו הוא להיפך - לרפא את החולים... ולכן מן הראוי, אמר הרבי, לקרא למקום "בית רפואה" ולא בית חולים". "התלבטנו מה לעשות, עד שהחלטנו, מעין גישור כל שהוא לקרוא למקום "מרכז רפואי".

הרב גרשון לידר, שכיום מנהל את "בית הרפואה מעייני הישועה" בבני ברק, מספר שגם מקום זה נקרא כך בהכוונת הרבי מליובאוויטש. נשיא בית הרפואה, הד"ר רוטשילד, ביקר אצל הרבי ושמע ממנו את ההוראה, והוא קיים אותה במלואה...

גם במהלך מאמריו, כשאנו מתחקים אחר דרכו הצרופה של אותו גדול וצדיק, נשתמש במונחים שטבע הרבי והביטוי 'בית-רפואה' יחליף את המונח 'בית-חולים'. ועל כך אמרו חז"ל על הפסוק 'ועלהו לא יבול', גם דברי חולין של תלמידי חכמים צריכין לימוד.

***

לבלתי ירח ממנו נדח

אם כל רצונו של רבינו היה לקרב נפשות ישראל לאביהם שבשמים, הרי שלמטרה זו הסכים להסיר את המסיכה מפניו ולגלות לעין כל את רוחו הקדושה הרוואה את הנסתר גם למרחקי אלפי מילין מקראון-הייטס. כך בדיוק אירע עם חסיד משכונתו של הרבי, שלצורך עסקיו טס מספר פעמים בשנה לגינאה שבמערב אפריקה. הסיפור שלו מתחיל בשנת תשמ"ד בה התחוללה הפיכה צבאית במדינה, והגנרל לנסאנה קונטה נטל את השלטון לידיו.

עם עלייתו החלה התמתנות מסוימת של אחיזת הממשלה בכלכלה, וכך מצא ר' יצחק נָמֶס כר נפלא לפרנסתו כמנפיק הבולים הראשי של המדינה. מטבע הדברים מספר פעמים בשנה היה ר' יצחק נוטש את עיסוקיו בקראון הייטס ועושה את דרכו לגינאה, ולפני כל נסיעה היה מגיע למעמד חלוקת הדולרים שהתקיים מדי יום ראשון ומבקש את ברכת הרבי לנסיעה. באחת הנסיעות, מלבד הדולר שהעניק הרבי לר' יצחק, צירף עמו דולר נוסף כשהוא מורה לו "תמצא יהודי בגינאה ותעניק לו את הדולר"...

"אבינו לא הבין כיצד ימצא יהודי בגינאה, וככל הנראה אין שם ולו יהודי בודד", מספרים בניו, האחים ר' מענדל ור' יוסף נמס, "אך כחסידי, האמין בכל לבו שבגינאה יש יהודי ועליו למצוא אותו. אולם, למרות מאמציו - חיפושיו העלו חרס. בסוף הנסיעה מצא את עצמו מתעסק רוב שעות היממה למצוא ברל מידע אודות יהודי שמתגורר במדינה מוזרה זו, אך כל אלו זיכו אותו רק במבטי תמיהה ולעיתים קרובות אף לגיחוך. וכי איך ימצא יהודי במדינה כה רחוקה ומוזנחת?..."

אמנם לא היתה לו תשובה, אך הדולר שבידו היה ההוכחה הברורה ביותר שאכן יש יהודי במקום הזה. ואכן, לקראת סיום שלושת השבועות שתכנן לשהות במדינה, נאמר לו כי באחד מפרברי גינאה מתגורר יהודי הרחוק מחיי תורה ומצוות.

כמוצא שלל רב תיכן את צעדיו ליעד המבוקש, ואותו יהודי המום פתח את דלת ביתו אך מנע בעדו מלהיכנס אל ביתו. "הבית מלא פסלים" אמר לו האיש שענה לשם סולומון, זאת מלבד העובדה שאשתו נכרית ובניו גויים לכל דבריהם, וכניסה לבית כזה אינו הדבר המומלץ ביותר בלשון המעטה...

וכך מוצא את עצמו ר' יצחק יושב עם סולומון יום אחר יום בפינות הנידחות של גינאה, משוחח עמו על הקב"ה, על שבת ומעט כשרות. כמובן שגם את הדולר של הרבי העניק ליהודי מגינאה, וכל יום בסיום עבודתו היה מר סולומון מגיע למשרדו להניח תפילין ולספוג מעט מושגים בתורה ומצוותיה.

באחד הימים מבשר מר סולומון לר' יצחק "מהיום אתה יכול לבוא לביתי", "מדוע?" תמה ר' יצחק, "מכיון שביערת את כל הפסלים שלי

מביתנו!" השיב בשמחה. וכך החל ר' יצחק לבוא לביתו ולדבר על לבם של בני ביתו וילדיו לאכול אוכל כשר, כדי שאביהם היהודי לא יישל במאכלות אסורות. והדבר נשא פרי. עם הזמן חדל סולומון גם מלעבוד בשבת.

אפיזודה מעניינת מספר ר' יצחק, כאשר יום אחד אשתו הנכריה התקשרה אליו בצעקות, "מדוע הינך משדל אותי לברוח מהבית?" בירור קצר העלה, שאותו יהודי אחר שמע את שהיה שגור על לשונו של הרבי, אודות מנהגו של רבינו ה'חפץ חיים' שהכין מזוודה עם בגדים נקיים ומעט מזומנים ליום שיבוא המשיח, גם הוא הכין מזוודה כזו מתחת למיטתו. הדבר העלה את זעמה של אשתו שחששה שהוא תיכף בורח מהבית...

"תקופה לאחר מכן, באמצע סעודת פורים אנו מקבלים טלפון, מספרים בניו של ר' יצחק נמס ז"ל, "ואנו מתבשרים שאותו סולומון, אחר שעשה כברת דרך ארוכה בעולם התורה והמצוות, זנח את עברו, השיב את נשמתו לבוראה, כאשר בקשתו האחרונה היתה - להיקבר בקבר ישראל. אחר מבצע מורכב שניהלנו, דרך הקפצת קבוצת יהודים ממדינת וונצואלה המקיימת קשרים דיפלומטיים עם גינאה, הועברה גופתו לקבר ישראל בקראקס".

הנה לנו סיפור אחד מני אלף על דאגתו של הרבי לכל יחיד מישראל, גם אם הוא בגינאה ואיש אינו יודע מקימו. לבל ירח ממנו נידח.

***

מה שלום התפילין?

אלפי יהודים היו עוברים אצל הרבי בכל יום ראשון בעת חלוקת הדולרים, מאות הזכרות ובקשות לרפואה והצלחה שמע הרבי בכל קבלת קהל כזו, את כולן הרבי זכר לפרטי פרטים גם כעבור שנים רבות מאז ההזכרה הרגעית. רשות הדיבור לר' נפתלי פלדמן, יהודי מארה"ב שהזכרה בת רגע אצל הרבי הצילה את חייו:

באחד מימי שישי של שנת תשנ"א, בעקבות התקף לב חמור מצא את עצמו ר' נפתלי מאושפז בבית רפואה בניו-יורק, עורק ראשי נסתם על ידי כריש בדם, והיה זקוק לניתוח-חירום בשבת לייצב את מצבו. באותם ימים לא היו סטנטיס כמקובל היום במצבים דומים, אלא השתמשו באנגיופלסטיה. אך למרבה האכזבה בשבת שוב נקרש הדם ושוב נמצא ר' נפתלי במצב פיקוח נפש, כששום תרופה לא סייעה לייצוב המצב.

ביום ראשון פנו בני משפחתו אל הרבי להזכיר את רבי נפתלי, והרבי השיב כי עליו לבדוק את התפילין. כשמוע ר' נפתלי את תשובת הרבי הורה לבני הבית לשלוח את התפילין תיכף לבדיקה, כאשר בינתיים המצב מחריף. ביום שני נמצא קריש נוסף ברגל ונאלצו לנתח להוציאו, וכעת החליטו כי אין מנוס אלא להחליף את כל הדם מתחילה ועד סוף, והוחלט כי הדבר יתבצע ביום שלישי, בתקווה שהדבר ישפר את מצבו הבריאותי.

מה נדהמו בני משפחת פלדמן כאשר ביום שני בבוקר קיבלו שיחת טלפון ממזכירו של רבינו שביקש לדעת את תוצאות הבדיקה. שוב אצו אל הסופר, אשר מיהר לבצע את הבדיקה, ושם התגלה כי התפילין כשרות, אך תג אחד חסר מעל הלמ"ד של התיבה "לבבר". מכיוון שאין זה פסול לתפילין, הוסיף הסופר את התג כדת וכהלכה, והתשובה הועברה תיכף לרבי.

למראה הפלא הבא איש לא האמין: שעה לאחר מכן, ביקשו הרופאים ליטול דגימות אחרונות לפני להחלפת הדם. הדגימות נלקחו, ולמרבה הפתעתם... הדם היה נקי מכל קרישה, תקין לחלוטין. הרופאים שפשפו עיניהם כלא מאמינים, וערכו בדיקה נוספת בכדי לוודא שאכן כן ולא נפלה כל טעות. הבדיקות כולן הוכיחו מעל לכל ספק. הדם תקין להפליא ואין כל זכר לקרישות שהיתה עד לפני כמה שעות. רבי נפתלי שוחרר על אתר לביתו.

לימים אמר ר' נפתלי: "מבחינתי הפלא הגדול לראות כיצד מתוך כל אלפי האנשים שצבאו על דלתותיו, היה הרבי זוכר כל יחיד ולזכור שנפתלי פלדמן חולה, ויש להתקשר לביתו לדעת מה לא בסדר

"המברק (שלא נשלח) נתקבל"

מאמר חסידים שגור על הפסוק "יעקב חבל נחלתו", שכאשר החסיד מקושר לרבו כבחבל עבות, וכמו חבל ארוך ככל שיהיה - כאשר יש מי שמחזיק בצד השני צדו האחר מרגיש בכך. כך חסיד אל רבו, יהיה המרחק ככל שיהיה, אם החסיד מחזיק בקצה השני - הרבי חש אותו היטב.

לא בכדי היו חסידים מתקשרים לרבי בכל נימי נפשם, בידעם כי גם ממרחק ללא קשר כל שהוא, הרבי חש בהם ומלווה אותם בכל צעד ושעל.

על אחד מגדולי ופארי החסידות, הגה"ח רבי מענדל פוטרעפאס זצ"ל, מסופר כי כאשר שהה ברוסיה מאחורי מסך הברזל, ונידון ל-8 שנות גלות בסיביר ב"עוון" סיוע לחילוף יהודים מברית המועצות, חש היטב את "יעקב חבל נחלתו" והקשר האיתן עם הרבי. וכך מספר נכדו הרב יוסף יצחק ליברוב: "פעם אמר לי סבי רבי מענדל זצ"ל כי כתב פעם מכתב לרבי במחשבה. ביקשתי ממנו שישביר לי אימתי זה קרה, והוא נענה:

כאשר זכה רבי מענדל בשנת תשכ"ד לצאת מרוסיה, הראו לו בני הבית שלל מכתבים שקיבלו לאורך השנים מרבינו וקודם לכן מחותנו זכותם יגן עלינו. מכתב אחד היה מאד תמוה, שכן אותו מיען הרבי המכתב עבור רבי מענדל עצמו - "לכבוד מוה"ר מענדיל" ומצויין בתחילתו "מענה על המברק". מאד התפלאנו, הלא ידענו שרבי מענדל נמצא בכלא זה עידן ועידנים, וכיצד הצליח להבריח מכתב לרבי?---

גם רבי מענדל לא ידע איזה מכתב מדובר. אך התאריך שהיה רשום בראשו הבהיר לו הכל. "מאז שנתפסתי בידי הק.ג.ב. הרוסי הייתי שרוי בלחץ ומתח איום ונורא, לא חשבתי על כלום" אמר לימים "רק חשבתי כל הזמן איך לא אכשל בחקירותי ולא אמסור מידע מפליל על יהודי אחר. לא היה לי זמן לחשוב על מצבי העגום ולא להתגעגע לילדי ולביתי החם. לא היה לי פנאי למחשבות כל שהן מרוב מועקה להכין את החקירה הבאה בתור, שתמיד באה בעקבות האחרונה".

"ביום זה, י"ז אייר, סיימתי חצי שנה מתישה ביותר של חקירות, וגזר דיני נחתם ל-8 שנות גלות בסיביר. רק כשנכנסתי לתא שמתי את ליבי בפעם הראשונה למצבי העגום, ולראשונה חשתי יסורי לב על המרחק ביני לבין ילדי. וחשבתי: הלוואי ויכולתי לתנות את צערי מול הרבי". "ואז, נזכרתי בשמחת תורה המרומם של שנת תרפ"ח שעשיתי בצלו של כ"ק הרבי הריי"צ, היה זה החג האחרון של הרבי בלנינגרד, טרם עזב מרוסיה לריגה. שיננתי בליבי את דבריו האחרונים ששמעתי מהרבי הריי"צ בטרם עזב את רוסיה, אמר "כשתחשבו עלי אשוב עליכם". וכך העליתי את הדברים על הכתב". זהו "במענה על המברק"---

קשר איתן

גם הרה"צ רבי בערל בוימגרטן זצ"ל, שליחו הראשון של רבינו לארגנטינה שהקים עולה של תורה במדינה מתוך מסירות נפש וחיי דוחק מעוררי השתאות, חש את הקשר העמוק עם הרבי גם ממרחק של אלפי ק"מ. למרות שנשלח לבואנוס-אירס שבארגנטינה, את טיסותיו לארה"ב נהג לבצע דרך המדינה הסמוכה - ברזיל, זאת לאור הוראת הרבי "שמא תמצא עוד יהודים בדרך". ואכן, בדרכו בברזיל מצא נפשות יהודיות רבות שהועסקו כבוקרים ופלאחים בשדות ורחוקים מאור תורה ומצוות, ולא פעם זכה רבי בערל לשוחח עמם ולהחדיר בהם מעט יהדות.

"באחת הפעמים", מספר בנו הרב פנחס, "כדרכו, עלה אבי על מעבורת לחצות את נהר האיגואסו, בה נמצא אחד המפלים הגדולים בעולם וזרמי המים שבו חזקים ביותר. באותם ימים הכל היה פרימטיבי ונושן, והאפשרות היתה לחצות את הנהר עם "אוניה" שלא היתה אלא 'סירת בננה... בסירה פגש שני יהודים רחוקים שלא גמרו מלהתהולל בו וללעוג על יהדותו, "אתה לא תמכור לנו שום דבר" אמרו לו. בהמשך,

כאשר החלו להשמיע דברי כפירה ביקש אבי מבעל המעבורת להישאר בתוך הרכב, ולא לשהות במחיצתם ולשמוע את דברי ההבל שבקעו מפייהם".

בהיותו ברכב התגעגע רבי בערל לרבי, באותו יום - י"ב בתמוז הוא יום גאולת חותנו הרבי הריי"צ משביו, והרבי נהג לקיים ביום זה התוועדות עם החסידים. זכר עניין זה עלה במחשבתו של רבי בערל אך הוא הרגיש כה רחוק, לבו התפלץ שהוא נמצא כאן במצב ביש ואילו שם אפשר להרגיש התרוממות הרוח.

לפתע פתאום, המעבורת על כל שללה התהפכה אל תוך הנהר, ועשרות המפליגים ניסו לשחות לעבר היבשה. ר' בערל היה כלוא בתוך הרכב. לפתוח את הדלת מול זרמי המים החזקים - היתה משימה בלתי אפשרית, ולצאת היה דבר בלתי מציאותי. וגם אם כן - מעודו לא למד לשחות, וכיצד יינצל?

"באותם רגעים" שחזר לימים רבי בערל "הרגשתי כמו בסיפורים. לנגד עיני חלפו במהירות הבזק כל חיי, ראיתי את עצמי ילד ובחור, ואחרי כן אצל הרבי. לפתע החלון מתפוצץ והרגשתי שמישהו תופס בצווארי בכח ומעלה אותי בכח ליבשה. צפתי למעלה כמו חץ מקשת.

"עם צאתי מן המים המום וסחוט, אצו לקראתי אותם שני יהודים והם בוכים. "אנחנו רגילים למחזות דומים, ומעולם לא קרה שאדם ניצל כדוגמתך. אין הוכחה גדולה מזו שיש אלוקים בעולם".

למפרע יתברר, מספר הבן ר' פנחס, שבאותם רגעים בדיוק עת הרבי התוועד עם חסידיו ראה את דודי ר' מענדיל, והרבי אמר לו "אמור לחיים עבור אחיך רבי בערל". מאוחר יותר, כאשר אבא נכנס לרבי ליחידות המילים הראשונות הפטיר הרבי "חשבתי עליך או לא?!"---

מתוך הלהבות

השמועה התפשטה כאש בשדה קוצים, ולא דווקא בגלל הלהבות. מוצאי פורים תשמ"ט, בעוד הרבי יושב להתוועדות מרוממת ועמוסה בדברי תורה עם חסידיו, בית משפחה קורף שבקראון-הייטס עלה בלהבות ובנם היקר, הילד פתחיה, נכווה קשות. העשן והפיח עשו את שלהם, ופתחיה הוצא נושם בקושי רב ומפויח כולו. מצבו היה אנוש.

וכה מספר ד"ר גארי צוקרמן, מתמחה בשנה השלישית בבית הרפואה שטיפל בילד הפגוע. "ראיתי את הילד במצב נואש, כולו היה מכוסה פיח ומחוסר הכרה, ביצענו החיאה בת 45 דקות, והחלטנו כי הדבר הטוב ביותר הוא להעביר אותו לטיפול בלחץ גבוה, אך האפשרות היחידה לבצע זאת היה רק בבית-רפואה מרוחק, בעירת ברונקס".

"הזמנו מסוק משטרתי שיעביר את הפצוע, אך כולנו ידענו שאין כמעט סיכוי שהוא ישרוד את הטיסה. גם אם אכן ישרוד - הוא לא יעמוד בקושי הטיפול עצמו. וגם אם ישרוד את הטיפולים בטוח שהוא לא ישוב לאיתנו לעולם, וישאר צמח עד סוף חייו. אט אט הבחנו כי מוחו הפגוע החל להתנפח בצורה רצינית ומדאיגה, וכל הסימנים הראו שאלו הן שעותיו האחרונות".

במוצאי שושן פורים, שוב התקיימה ההתוועדות עם הרבי, היה זה דבר נדיר מאד. לאחריה חילק דולרים לכל הבאים, ואף אבי הנער עבר אצלו וקיבל שלושה שטרות של דולר, וביקש ברכה לרפואת הילד, אך הרבי לא בירך. עם תחילת התפילה לקח הרבי שלושה דולרים נוספים והניחם מתחת לסידורו. אחר התפילה נטל הרבי את שלושת הדולרים והחל ללכת לכיוון חדרו. "ניגשתי אל הרבי" מספר האבא, המשפיע וה'עובד' הליובאוויטשאי הנודע הגאון החסיד רבי פנחס קורף שליט"א, "והזכרתי שוב את בני שהוא במצב קשה מאד, וביקשתי ברכה לרפואתו. הרבי הביט בי ושאל אותי, "האם לקחת דולרים גם עבור בנך?" כשהשבתי בשלילה, הכניס הרבי לידי את שלושת הדולרים והורה לי להביאם לבני פתחיה".

"באותו רגע" מספר האב לימים "ידעתי שלמרות כל הנתונים - בני יחיה כאחד האדם. אם הרבי נתן דולרים, הרי שהוא חייב להתעורר בכדי לבצע את השליחות, שהרי חלוקת הדולרים התדירה הייתה לשם שליחות מצווה לתתם לצדקה. לא היה לי שמץ של ספק בכך שהוא

יבריא. אבן נגולה מליבי". כל המעשה הזה התרחש בליל רביעי, ביום שישי בבוקר פתחיה פקח את עיניו. בחלוקת הדולרים של הרבי ביום ראשון שלאחריו, עמד פתחיה על רגליו מול הרבי!

***

מתוך הסיר

"כשהגענו להתגורר בטורנטו בשנת תשכ"א, סיפר הגאון רבי דב יהודה שוחט, שהיה בעל משרות רבניות נחשבות בשווייץ ובהולנד, ובשנת תשכ"א הוא ורעייתו היגרו לשליחות בטורנטו עם עשרת ילדיהם, "ביתנו החדש היה פרמטיבי לחלוטין, ולא היה בו זכר לכל השיכלולים שהכרנו במדינות שעברנו בהן. כך, כ'מכונת כביסה' שימש סיר מים ענק שהועמד על האש ודרש לשפשף את הבגדים במשך שעות ארוכות.

"לצער, באחד הימים, מתוך היסח הדעת, נכנסה בת הזקונים אל תוך הסיר, ונכוותה באופן טראגי. המוות היה בטוח".

עורה של הפעוטה התקלף כמעט לחלוטין, ולא נראה שיש לה סיכוי כל שהוא. המראה שלה היה מבהיל, וזאת מבלי לדעת מה מצב האיברים הפנימיים, אם ועד כמה נפגעו מהחום. כל הרופאים לא נתנו סיכוי כל שהוא, ובכדי למזער נזקים או להקל במעט את ייסוריה החליטו הרופאים לגבס אותה מכף רגל ועד ראש, כך יפחתו הכאבים, חשבו, מכיוון שהיא לא תוכל לזוז, ובנוסף - הגיבוס יצבור מעט נוזלים שיסייעו לגוף להתאושש במעט.

"בצר לי, התקשרתי למזכירו הנאמן של הרבי, רבי מרדכי אייזיק חדקוב זצ"ל" סיפר לימים הרב שוחט, "ותוך שאני מדבר אני שומע את קולו של הרבי מהאפרכסת. לא זיהיתי את קולו ושאלתי 'מי זה', בתגובה שמעתי: "שניאורסון". עודי המום מהשיחה אומר לי הרבי בקול נחרץ: "הרי אתה רב, אתה חייב להשתדל שהחינוך היהודי יהיה טוב, וכך גם לפקח היטב על הכשרות. אתה תעשה את שלך, והקב"ה יעשה את שלו. הילדה תהיה בריאה".

הרבי לא סיים בכך, והורה לאב לקיים קידוש המוני בבית הכנסת לרגל ה'הצלה', ושגם אם הפעוטה תשתתף בקידוש...

"זה היה כל כך מוזר", מספר בנו - הגאון הגדול רבי דוד שוחט שליט"א, נשיא אגודת הרבנים בטורונטו - "מצבה של אחותנו היה כל כך קשה, היו ספיקות כה גדולות באשר לאפשרויות שתשרוד בכלל. וגם אם תחיה, ספק גדול אם גופה מסוגל לשחרר נוזלים, והרופאים גם אמרו שככל הנראה שתי כליותיה נשרפו לגמרי. מצב הרוח היה שפוף, לא היינו מסוגלים לעשות קידוש, שמחה ודאי שלא. אבל הרבי אמר: "השמועה על הקידוש התפשטה כאש בשרה קוצים, ורבים באו להשתתף ב'שמחה' על הנס. 'הוריי הכינו קידוש עשיר, הביאו יין ומגדנות לבית הכנסת, וישבנו לקידוש חסידי ומלא להט. בעוד אנו היינו שרויים במצב רוח מדוכך, החסידים ששמעו מהוראת הרבי שמחו ורקדו על השולחנות, היה נראה שאנו חוגגים ברגעים אלו את הולדתה, ולא ההיפך...".

במוצאי שבת הלכו בני המשפחה לבית הרפואה לראות מה שלום הבת, ונוכחו לראות כי היא אכן החלה להפריש נוזלים וגם הכליות פועלות כשורה. אך עדיין מצבה היה קשה ממש. הרופאים לא האמינו שאפשרי לקום אחר פגיעה כה אנושה. אך הרבי אמר, הרבי בירך, הרבי הבטיח. המלה "רבי" העניקה לנו את האמונה והביטחון שאכן הלא יאומן יקרה.

הדרך להתאוששותה לא היתה סוגה בשושנים. "שבוע לאחר מכן, בשעה שלוש לפנות בוקר", מספר אחד הבנים, "שוטרים דופקים בדלת ביתנו ואומרים להורים: "מאחר ואין לכם טלפון, התבקשנו מבית הרפואה לקרוא לכם לבוא ולהיפרד מבתכם". תיכף יצאו כל בני המשפחה לכיוון בית הרפואה והמראה היה מזעזע. הלחיים שקועות, עיניה היו גדולות ועצובות וכתמים שחורים מתחת לעיניה. זה היה ברור שזה הסוף".

חולף יום ועוד יום, והיא עדיין חיה. נושמת. כל הצוות הרפואי לא מבין מה קרה, איך זה יכול לקרות? אחר זמן, כשהתאוששה במידת מה,

החלו לבצע טיפול שהתארך לכדי שלושה וחצי חודשים. "בכל משך הזמן הזה היינו בקשר רציף עם הרבי, שהתעניין בכל פרט ושלב".

באחת הפעמים, הורה הרבי לבדוק איזה טיפול היא מקבלת. "תבררו", אמר הרבי, "משהו לא מבוצע נכון". לשאלת האב מה לעשות, הורה הרבי בביור: "תעשה בלאגן, תדרוש לברר מה נעשה". האב ניסה לומר שהוא חדש במדינה, אינו מכיר את השפה, אין לו ביטוח בריאות, וכיצד יעשה בלאגן בבית הרפואה? אך הרבי היה נחרץ: "תעשו מהומה. משהו לא בסדר".

"עשינו מהומה מבלי לדעת בכלל איזו בעיה ישנה" מספר רבי דוד, "ואז גילו ראשי בית הרפואה כי אכן נתנו לה זריקה לא נכונה, או מנת יתר. פשוט הזנחה. בעקבות כך הצוות נזהר שבעתיים ומני אז קיבלנו שירות מיוחד כאחריות לתקן את מה שנעשה". לימים אמר אחד מצוות הרופאים, פרופ' פרד ווינברג: "אינכם יודעים איזה נס היה לכם".

וזה לא הסוף. כאשר לימים הגיעה לפרק האיש מקדש, הגיעו הורי החתן אל הרבי לשאול האם להתקדם עם השידוך, והאם יש לחשוש מהטראומה שעברה, השיב הרבי: "אין מה לדאוג, עוד יהיה לה הרבה נחת". כיום, ששה עשר ילדיה מעידים על כך---

***

סודות מדינה

באחד מערבי ההתרמה שהתקיימו בלונדון לטובת מפעלי חב"ד באנגליה, השיח אחד המשתתפים באוזני ר' בניציון ריידר, רואה חשבון נודע ומצליח, ואמר לו: "השנה ניצלת את כל הכסף עליו שולם מס, ואם תהיה לי אפשרות חוקית להזדכות שוב על המס, אתרום עוד כסף רב לפעילות". השיב לו רואה החשבון כי אכן קיימת פרצה כלשהי בחוק היבש, ויש לבצע זאת בדרך מסויימת. "אין בעיה", השיב האיש, "בחודש הקרוב אני נוסע לארה"ב ואבקש את ברכת הרבי לעשות כן".

מה מאד הופתעו לשמוע שהרבי השיב כי התוכנית אינה טובה.

"האגו שלי נפגע אנושות", מספר ר' בניציון ריידר, "כרואה חשבון 40 שנה ובעל מוניטין, הנני מכיר כל סעיף בחוקה הבריטית, ולפתע אני שומע שאיזה אדם בארה"ב טוען שהתוכנית לא טובה. החלטתי לבוא אליו ולשאול מדוע".

וכך מצא את עצמו רואה החשבון מבהיר לרבי את פרטי התוכנית, ומדוע הפירצה היא אכן פירצה וניתן לנצל את דבריו טובים... אך הרבי שמע והפטיר שוב: "אמנם אתה רואה חשבון מוצלח, ואינך טועה כלל וכלל. התוכנית שלך מצוינת מכל היבט, אך בעוד כמה שבועות תבין מדוע היא איננה טובה". סתם ולא ביאר. "אתה עוד תראה", הפטיר הרבי בחיוך.

"אני חייב להקדים", מגולל רואה החשבון את סוף המעשה: "הצעת התקציב השנתי מוגשת על ידי שר האוצר, הוא אחד מסודות המדינה הגדולים ביותר באנגליה. אוי לו לשר שהודלף על ידו או מצוותו בדל של מידע אודות התקציב. אפילו ראש הממשלה וסגנו מודרים ממנו. עד כדי כך, שפעם אחת אירע ששר האוצר שהיה בדרכו לפרלמנט לשם הגשת התקציב, כשראה את אחד העיתונאים מעשן סיגריה אמר לו: "ממחר זה יעלה לך ביוקר", בעקבות "הדלפה" זו נאלץ השר להתפטר על אתר ממשרתו".

"הפלא הגדול היה", מספר ר' בניציון רג' "שבתקציב הבא סתם שר האוצר את הפירצה. ולא זו בלבד, אלא שבצעד נדיר אף השית קנסות אדירים על כל מי שניצל את הפירצה רטרואקטיבית. האיש מסטמפורד-היל ניצל".

"האם היה מישהו שגילה זאת לרבי?"

***

סגולת הרישום ל"בית יעקב"

סיפר הנגיד רבי שניאור זלמן גוראריה זצ"ל, שהיה לו גם קשר משפחתי ל"בית הרב":

"בשנים הראשונות אחרי שהרבי קיבל על עצמו את עול הנשיאות, יצר עמי קשר איש עסקים בכיר וידוע מאוד שהייתי עמו בקשרי ידידות ומסחר, ושח לי את צרתו. בתו סבלה מגידול בצווארה, הלה ביקש ממני שאכנס עמו לרבי לבקש את ברכתו הקדושה. נכנסו יחד אל

מהדר ליה בקידושא

מעולם לא חשב ארון לאונרד לוביץ' שירידה משרפרף עלולה לשנות את חייו מקצה אל קצה.

הירידה, שהתבררה כלא־זוהירה במיוחד, הובילה את מקל המטאטא הסמוך בדיוק לתוך גלגל העין ופצעה אותו באופן אנוש. אמנם חייו לא היו בסכנה, אבל ראייתו נפגעה לחלוטין. ואם חשבנו שבכך מסתיים הסיפור, הרי שבתקופה הזו, כאשר סוף־סוף אחר שנים של לימוד והתמחות החל את דרכו כמנתח בבית־רפואה, התאונה הזו הבהירה לו בצורה חד משמעית כי סכין המנתחים והוא לא ייפגשו יותר לעולם בצד של הרופא, אם כי מהצד המטופל יפגשו ועוד איך. "אין היתכנות שמנתח יהיה עיוור בעין אחת", שינן לעצמו לאונרד פעם אחר פעם, "מנתח חייב לראות היטב את כל מה שקורה סביבו".

כך אפשר לסכם את הקריירה הקצרה של כירורג־כללי בבית־רפואה בלונג־וויץ' שבקליפורניה, הלוא הוא מיועדנו ד"ר לוביץ', חבר הקהילה היהודית בעיר.

ד"ר גולדשטיין, רופא עיניים מומחה וידידו הטוב של הפצוע, בדק את שאירע לעין, ומסקנותיו היו די ברורות: "יש לי עבורך חדשות טובות וחדשות רעות", החל להרצות את הדברים באוזני לאונרד: "החדשות הטובות הן, שגלגל העין לא נפגע והראיה שלו מצוינת. והחדשות הרעות הן שהוא התהפך בצורה מוגזמת, ומכיון שגם החלק התחתון של שריר העין נפצע, כמעט ואין סיכוי לגלגל את גלגל העין שוב למקומו. לך נא אל ד"ר סטיבן פלדון, מומחה בעל שם עולמי לשרירי העין".

סחבת וניסיונות שלא שיפרו את המצב בכי הוא זה, הובילו להחלטה לסגור את הקליניקה הרפואית שזה עתה פתח מר לאונרד, רק המחשבה שבגיל כה צעיר הוא מוצא את עצמו ללא פרנסה, וללא שום כלי עתידי להתפרנס, ועוד ללא ראייה השפיעה מאד על מצבו המדוכך בלאו הכי, והעסק נהיה גרוע מיום ליום. ניתוח המי יודע כמה קבע לו שוב ד"ר סטיבן "אמנם שרירי העין שלך שלמים, אך הם פגועים בצורה חמורה".

מאיזשהו מקום צץ במוחי רעיון להתקשר למזכירות הרבי, וכך תקופה אחרי שאני מנסה את כל סוגי הרטיות ומשחות למיניהם, משקפיים מיוחדות ותנועות מסוימות כדי להשיב את גלגל העין על צירו, טלפנתי אל מזכירו של הרבי הרב גרונר, והזכרתי את מצבי העגום. בסוף השבוע אני מקבל טלפון מהמזכיר, ובפיו תשובה מעניינת: "הרבי ביקש לשאול האם עושה קידוש והבדלה על יין אדום".

"לפעמים, לא תמיד. הרבה פעמים אני עושה על יין לבן או מיץ ענבים", השבתי למזכיר, ואז הוא הורה בשם הרבי שמעתה ואילך אעשה קידוש והבדלה על יין אדום דייקא.

מני אז ידעו כל בני הקהילה, שאם יש שמחה בבית־הכנסת, מוכרח להיות בה בקבוק יין אדום עבר מר לוביץ'. וכך החל מר לוביץ' לעשות בכל שבוע קידוש על יין אדום, אך שום שיפור לא נראה באופן המשקפיים המוזרות עדיין היו על חוטמו, חוסר המעש וניצול כישוריו טרדו את מנוחתו, וכל העתיד היה לוט בערפל. מה עושים?

"כעבור שבוע שבועות, ביום ראשון בשעה שבע בבוקר אני מרגיש שגלגל העין שלי זו. שמעתי "קליק" בעין. אך עדיין לא היה כלום מעבר לזה. אך כעבור שבוע בדיוק, אני שומע "קליק" נוסף, והפעם אני רואה בשני העיניים. גלגל העין שלי חזר למקומו. הסרתי את הרטייה והמשקפיים המוזרות, רצתי לד"ר פלדון ואמרתי לו: אני רואה!!

הד"ר לא האמין למראה עיניו. הוא הזעיק את כל הצוות הרפואי, ואמר אתה צודק. הראיה שלך מושלמת. "זה משהו ניסי מעולם לא נשמע כזה דבר. מי הצליח לגרום לך לראות?" השבתי, הרבי מליובאוויטש בברוקלין. "זה נס ברור".

"הדבר שהכי התרשמתי הוא, שאותו רופא יהודי הודה בעובדה שיש משהו מעבר ליכולת שלו לתקן", מסיים המנתח המדופלם ד"ר לאונרד לוביץ'.

***

הרבי, וידידי סיפר לרבי על מצבה של בתו ואמר כי הרופאים ממליצים לערוך ניתוח.

"הרבי הגיב באומרו: אנו נמצאים עתה בסוף חודש כסלו, ולכן לא נראה שיערכו את הניתוח לפני חודש טבת. ובחודשים טבת ושבת - לא כדאי לעשות ניתוח. הרבי הורה אפוא לדחות את אופציית הניתוח עד חודש אדר. או אז התעניין הרבי היכן לומדת הלילה, איש העסקים נקב בשמו של בית ספר מודרני ידוע שבו לומדת בתו.

הרבי נענה ואמר: בדורות עברו, חינוך הבנות לא היה כל כך נוגע, אולם כיום חינוך הבנות נוגע מאוד. כולם יודעים שאני עוסק בלהט בנושא חיזוק חינוך הבנות ולפיכך מבקש אני ממך שתעביר את בתך לבית הספר "בית יעקב", אשר אין לי ספק שזהו מקום טוב יותר עבור בתך. הלה ניסה להתווכח ולהסביר לרבי שהחינוך ב"בית יעקב" הוא מדי חרדי ביחס לאוירה ששוררת אצלו בבית. אולם הרבי ניסה לשכנעו לטובת בתו. ותוך כדי הדברים אמר הרבי: כולם באים לשאול אותי אודות ניתוח או טיפולים רפואיים אחרים ליקרייהם, ודווקא אודות חינוך הילדים אינם שואלים מאומה - למרות שזה לא פחות חשוב וקריטי מכל טיפול רפואי כזה או אחר, חינוך הוא התחום שלי ולא רפואה. מדוע זה שואלים אותי אודות דוקטורים ולא אודות חינוך, התאונן הרבי בפניי ובפני אותו ידיד.

"שבועות אחדים לאחר מכן, בעוד אני מתהלך בשרת איסטערן פארקוויי, בא מולי ידיד נוסף שנמנה אף הוא עם מכריו של אותו ידיד, מיהרתי להתעניין אצלו במצבה של בת ידידנו המשותף, והלה השיב לי בפנים מורכנות כי מצבה רק הלך והידרדר. כעת גם נוסף לה חום גבוה, ומצבה הפך לקריטי. הוא הוסיף ואמר כי בקרב קרובי המשפחה והידידים ישנה תרעומת בנושא: מדוע הרבי מליובאוויטש צריך להתערב בשיקולים רפואיים ולקבוע שיש לדחות את הניתוח בחודשיים.

"באותו ערב נכנסתי אל הרבי. חשתי צורך עז לעשות זאת, שכן מעבר לדאגה לרפואת בתו של אותו ידיד, חשתי כי כבודו של הרבי מוטל על הפרק וכי השיג והשיח אינו תורם לכך. סיפרתי לרבי את הדברים כהווייתם, לרבות מורת הרוח השוררת בקרב המשפחה והידידים. הרבי שאל תכף האם ידידי הוציא את בתו מבית הספר בו למדה לטובת 'בית יעקב', ובכך תמה השיחה.

"בצאתי מחדרו של הרבי, חשבתי לעצמי, איזה פנים יהיו לי בבואי לחלות את פני חברי המתמודד עם הידרדרות חמורה במצבה הרפואי של בתו, ועוד במצב כזה לבוא ולהטיף לו על העברתה למוסד לימודי אחר, בזמן שבכלל ישנו ספק אם היא בכלל תשרוד את מבצה הרפואי, וגם אם כן - האם בכלל היא תהיה מסוגלת ללכת למוסד לימודים כלשהו.

אולם תכף גמרתי אומר בלבי כי בפיקוח נפש עסקינן וכי עליי למלא בזמני את דברי הרבי. נסעתי אפוא אל ידידי ושאלתי אותו האם הוא רשם את בתו ללימודים ב'בית יעקב'. אמרתי לו את הדברים בתוקף רב כשאני מבחיר לו שהוא משחק בבריאותה של בתו. הוא קיבל את דברי הנחרצים ותכף מיד הזדרז להוציאה משורות בית הספר בו למדה, ויצר קשר עם המנהלת של בית הספר "בית יעקב" שתואיל לרשום את בתו כתלמידה מן המניין.

"מיד לאחר המעבר שאותו דרש הרבי, סר הגידול שהיה בצווארה של הבת והתברר למפרע כי הוא לא היה אלא שלחוף. הרופאים הודיעו אפוא מיידית כי אין כל צורך בניתוח.

לאחר מעשה, נכנסתי אל הרבי, וסיפרתי לו בהשתאות לנוכח המופת הגלוי. אולם הרבי ענה: המופת של הסיפור הזה איננו הגידול שנעלם, המופת הוא התוקף שלך שהלכת לומר לו את דבריי כאשר לחינוך בתו, מבלי התחשב במצב הרגיש ובכעס שהיה לו כלפיי.

"בעקבות אותו מקרה, ניצלו כל בני ובנותיו של אותו יהודי שעברו ללמוד ב"בית יעקב", ובעקבות זאת ניצלו, רוחנית, כל הדורות הבאים בעקבותיהם".

***

לאות בין עיניך

"אחר תקופה די מדיאגה מהתנפחות מוזרה בעיניה של בתי בת ה"16" מספר הגאון רבי יצחק דוד גרוסמן שליט"א, רבה של מגדל העמק, הבנו שהסיפור שחשבנו תחילה שהוא ברחלוף, הרבה יותר רציני מסתם שעורה או דלקת בעין. שלל רפואות שניסינו ורופאים שבקרנו לא שיפרו מאומה, העין המשיכה להתנפח והדאגה החלה לכרסם. לאחר שבעה חודשים שלחוני עסקנים רפואיים לדר' מומחה בארה"ב, מר אלברט אורנבלס, שניהל מחלקה לטיפולי עיניים במרכז רפואי במנהטן".

"שלחתי את כל החומר הדרוש כולל בדיקות שונות לרופא, אך הלה ביקש שנבוא אליו בהקדם. עלינו על טיסה והגענו לארה"ב. כשירדנו מהמטוס, בשעת לפנות בוקר, נותרו לנו מספר שעות עד השעה היעודה שנקבעה לנו אצל הרופא, החשנו את צעדינו לשכונת קראון הייטס וזכינו לראות את הרבי בהגיעו לבית מדרשו "770" בבוקר.

"מה לא עושה אב עבור בתו? שואל הרב שליט"א, וממשיך לספר: "נעמדתי באמצע המעבר ובעוד הרבי חולף על פני והבין שברצוני להזכיר משהו, ניצלתי את השעה והזכרתי את בתי שעמדה בסמוך וזוקקה לישועה. תוך כדי דיבור הורה הרבי לבדוק את המזווה שבחדרה, ובירך שבעז"ה תהיה לה רפואה קרובה, ואף הוסיף ובירך ש"תזכה לגדל אותה לתורה לחופה ולמעשים טובים".

"תיכף יצאתי החוצה לטלפון ציבורי, צלצלתי לביתי והעברתי לרבנית את הוראתו של הרבי לבדוק את המזווה. תיכף בדקו את המזווה שבחדרה, ולמרבית הפלא והמופת התגלה שתיבת "עיניך" הייתה מחוקה לחלוטין!! מובן שמיד קבעו מזווה אחרת כשרה".

"כל זה קורה בארץ ישראל, ואני הנני בארה"ב. לאחר שעה שואלת אותי בתי האם יש שינוי כל שהוא בעין, השבתי בשלילה, אך היא טענה שהיא מרגישה 'משהו קורה שם'. אחר מנוחה קצרה אני מביט ומגלה כי מה שהיה איננו. אין כל זכר לניפוח המוגלה והדם שהיו בכל שבעת החודשים האחרונים. מכיוון שהתור לרופא נקבע, הגענו לרופא והוא בהלם. "יש לי מסמכים ובידי הבדיקות, וכל אלו אומרים שיש כאן פצע חמור, כיצד זה הכל חלף כלא היה?"

"זוה לא הסוף" מספר הרב, "לאחר שנים, כאשר התארחתי בקהילה כל שהיא בניו ג'רזי, אף אלי אחד המתפללים והחל לבכות, ומספר כי הוא הוא ד"ר אורנבלס שגילה את זה, והוא אומר לי: "כאשר ראיתי את הנס של הרבי עם בתך, הבנתי שאכן יש על טבעי, יש אלוקות"--- על כך יהיו שיאמרו: גדול הנס האחרון מן הראשון.

מגיני צלמוות

שנים רבות הקדיש הרבי למאות אלפי היהודים שהיו בבית הכלא הגדול בעולם ששמו היה ברית המועצות מתחת לאפה של המשטר הבולשוויקי והק.ג.ב. הרוסי, ניהל את 'מבצע מצות' הנודע, ועמל ללא לאות להכניס מעט יידישקייט במקום שבקשו למחותו, עשרות סיפורים נקשרו אודות המופתים שראו בעין אנשים שזכו להנצל בכרכתו מהכלא האיום, להלן הצצה לשניים מהם

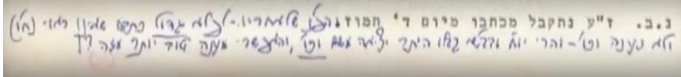
"אחותי הגדולה נשואה היתה לבנו של החסיד המופלא הרה"צ רבי שמחה גורודצקי זצ"ל" מספר רבי בניציון וישצקי, "לימים, הצליח רבי שמחה לעלות לארץ ישראל, כאשר אשתו וילדיו נותרו כולם בכלא הענק בעולם - ברית המועצות הנודעת לשמצה".

ימים ארוכים הסתובב רבי שמחה מדוכך ועגום, המחשבות אודות בני ביתו וילדיו לא הרפו ממנו והשפיעו עמוקות על מצב בריאותו. "מדי פעם היינו מגיעים לבקר אותו בבית הרפואה אסף הרופא" - מספר רבי בניציון - "אך לא היה קל לראות אותו אפוף עצב ולא יכולנו לנחמו".

"יום אחד" מספר רבי בניציון "אנו רואים כי הוא שרוי בשמחה עצומה, לתמיהתנו השיב כי הילדים שלו בדרך לארץ ישראל! "מיהכן אתה יודע?" שאלנו אותו, והוא משיב: "הרבי כותב לי".

וכה סיפר:

"זה שנים שאני מזכיר אצל הרבי את מצבי הרפואי, אך אינני זוכה למענה כלשהו. כבר חשבתי שלעולם לא אזכה יותר לתשובה, כי אינני ראוי לכך. והנה היום קבלתי מכתב ארוך מהרבי, ואם כי ברובו היה "מכתב כללי" (הכוונה היא למכתבים בעלי נוסח זהה שהיה הרבי שולח לקראת חגים וכיו"ב למספר רב של אנשים, ופעמים רבות מאוד הוסיף ב"ב. או בכתב יד קדשו עניינים אישיים בסיום המכתב. אלה, בשונה מהמכתבים הפרטיים שכתב רבינו במיוחד לנמען פלוני), הרי שבסופו הוסיף הרבי שורה ומחצה אלי אישית אודות מצבי, וכך כותב בכתב יד קודשו: "לפלא גדול כתבו שאינו ראוי (ח"ו) ולא נענה וכו' - והרי יו"ח וב"ב שי קבלו היתר יציאה משם וכו', והאפשר מענה טוב יותר מזה?"

הנה הרבי מבשר לו שילדיו ובני ביתו קבלו אישור יציאה מרוסיה, "האם יש מענה טוב יותר מזה" כותב הרבי.

"אין לשער את התרוממות הרוח שלו, וגם אנו היינו שמחים לשמוע על אחותנו שהשתחררה מרוסיה והנה הם בדרכם לארץ, ישבנו אצלו ונפרדנו במצב רוח מרומם".

מיותר לספר שכמה שבועות אחרי כן פגשו את בני המשפחה, ולפלא היה לגלות שאת ההודעה על האישור הם קיבלו עשרה ימים אחרי שרבי שמחה קיבל את המכתב מהרבי. כלומר בשעה שהרבי כתב ש'קבלו היתר יציאה משם' עדיין לא בטוח שפקידי הק.ג.ב. ידעו מכך...

***

ישר לחלונות הגבוהים

סיפור דומה מספר הגאון רבי אפרים שמוקלר, רבו של המרכז הגריאטרי במנטריאל: "מאז שנולדתי התייסרה אמי על אחיה שנתר בברית המועצות. לכן, כאשר בשנת תשל"ל זכיתי להיות ביחידות עם הרבי, התחננתי לפניו שיתן את ברכתו שרודי היקר יצא מהגלות האיומה".

"התעקשתי מעט, ובפעם השלישית הביט בי הרבי במבט חמור שלא ראיתי מעודי, ואמר לי: "אתה מבטיח שלא תספר על כך לאף אחד?" השבתי הן, והרבי סיפר לי כי הוא עתיד להשתחרר בקרוב. השמחה שלי הרקיעה שחקים, וכאשר הגעתי לאמי וראיתי אותה שוב בדכדוכה, לא התגברתי, והיצר הרע אמר לי שיש ענין לשמח אותה וסיפרתי לה שיש לי ברכה מהרבי שהוא ישתחרר בקרוב"---

"באותו רגע ידעתי שזה לא יקרה", מספר ר' אפרים. כעבור שנה תמימה נכנסתי שוב לרבי והעזתי לבקש שוב ברכה, הפעם נענה הרבי במאור פנים וברכני שהוא ישתחרר בקרוב עם כל בני המשפחה והוסיף את ברכתו. לסיום הורה הרבי שאפנה ל"רשויות הכי גבוהות" ולבקש את עזרתן בנידון.

חשבתי לעצמי, מי הן הרשויות הגבוהות ביותר? כתושב קנדה הרשות הגבוהה ביותר היא לשכת ראש ממשלת קנדה - מר פייר טרודו. וכך מבלי הגיון כלשהו, פניתי אליו במכתב מרגש, בו סיפרתי על קורותיה של אמי כניצולת שואה והבעתי את בקשתי לעזרה להוציא את משפחת זורבין מברית המועצות. שלחתי את המכתב וידעתי שעשיתי את ההשתדלות שלי".

"לא אאריך בפרטי הסיפור", אומר ר' אפרים, "אך בעקבות בקשתו האישית של ראש ממשלת קנדה, נקראו בני משפחת זורבין למשרדי האו"ם, הנודעים לשמצה, ובמקום להתנהג אליהם כרגיל ביחס משפיל ודורסני, התקבלו בזרועות פתוחות ובפעם הראשונה אף הציעו סיגריה, "יש לך חברים בחלונות הגבוהים במוסקבה" אמרו לו, "אתה יכול לעזוב מתי שאתה רוצה ואיך שאתה רוצה ועם מי שאתה רוצה"---

וכך נתקבלו בני משפחת זורבין בטקס ממלכתי במשרדו של ראש ממשלת קנדה, ותמונתם התנוססה בראשי המהדורות של עיתוני קנדה באותם ימים.

כאשר הגיעו בני המשפחה לקבל ברכת שלום מהרבי, הזכירו את קרוב משפחתם שנתר מאחור, השיב על כך הרבי "הם גם ייצאו, אבל עם

ניסים קטנים יותר---

ואכן, לא זמן רב אחרי כן, נקרא דוד ר' הירשל למשרדי האוביר, וכשרק שמעו שהם קשורים למשפחת זורבין נענה המפקד "זה מחוץ לתחום שלי", ותיכף ציירו אותם עם אשרת יציאה לארץ ישראל---

***

קורא מחשבות

ההבדל בין הנאמר למה שלא נאמר כלל, לא היה קיים אצל הרבי. הכל היה גלוי וידוע, ולא פעם אף לא הסתיר זאת. הנה מעט עדויות:

איש יקר וצדיק, עובד ה' מופלא ומסולא בפז היה הגאון רבי שמחה בונם לייזרזון זצ"ל, מפארי עדת חסידי גור בדור השואה. בהיותו צעיר לימים הסתלק לבית עולמו כשהוא מותיר אחריו ילד יתום, שנודע לימים כיו"ר החינוך העצמאי בארץ ישראל ועסקן נודע בשלל פעילויות בעסקנות הציבורית והאגודאית.

וכך מספר הרב אברהם יוסף לייזרזון (שליטי"א) [ז"ל]: "בשנת תשנ"ב הגעתי לארה"ב לכינוס אגודת ישראל, שם פגשתי אדם עשיר וידיד קרוב של אבי זצ"ל, שהוכיחני בצורה נחרצת ומייסרת על היותי עסקן במקום לעמול בתורה כדרכו של אבי זצ"ל. "אני זוכר את אביך הוגה בתורה, מגדולי הדור, כיצד זה נטשת את פלך תורתו והפכת לעסקן? אמר, ואף הוסיף הצעה מן דיליה: "עזוב כבר כעת את העסקנות, ואני אממן כולל בראשותך למשך שנים רבות".

"אני מוכרח לומר שדבריו עשו עלי רושם עז. אמנם לא הכרתי את הדובר מעודי, אך הוא נגע בנקודה מאד רגישה בליבי. דרך לי על המצפון. חשבתי על העסקנות שאינה מאירה פנים לעסקניה, על התורה שיכולתי ללמוד במקומה, ועל האפשרות הנדיבה שמציע האיש. אולי אכן הוא צודק?

"באותם רגעים עמדתי לנסוע אל הרבי לתפילת המנחה, אך מרוב הלם התאחרתי במספר דקות. הגעתי אל הרבי שכבר עמד לתפילה. לא היה לי סיכוי לשוחח עמו את אשר על ליבי, לכל הפחות נעמדתי בשורה בו הרבי יחלוף בדרך לחדרו ואולי אזכה לברכה כל שהיא.

"הרבי שב לחדרו כשלצדו שני המזכירים, וכאשר חלף על פני הזכיר אותי המזכיר לפני הרבי. הרבי הגיב "כן, הנני מכיר אותך". בחרדת קודש הזכרתי שאני שב היום לירושלים, והרבי השיב בברכה הקבועה שבפיו "סע לשלום, הצלחה רבה ומופלגה". גם בדקות אלו הייתי עוד תחת הרושם של דברי המוכיח, ולא יכולתי להשתחרר ממנו. מאד הצר לי שלא יכולתי לשטוח את ספקותי אצל הרבי. והנה הרבי מתקדם לחדרו וכמעט נכנס. ואז...

"פתאום הפתיע הרבי ושב על עקבותיו, ואומר לי משפט שאף אחד מבלעדי לא הבין את עומק משמעותו: "יש דעה בהלכה שהעוסק בצרכי ציבור באמונה, נעלה יותר ממי שעוסק בתורה. סע לשלום בהצלחה רבה ומופלגה"---

***

מכתב אישי

בענין זה סיפר גם החסיד הנודע רבי אהרן אליעזר צייטלין זצ"ל, שלוחו של רבינו זיע"א בעיה"ק צפת ת"ו, סיפור המעיד על קריאת המחשבות של הרבי גם דרך מכתבים:

"בהוראת הרבי היה עלינו לשלוח בכל חודש דו"ח מפורט אודות הפעילות שלנו במקום. בחודש אדר תשמ"ט התקיימה פעילות רבה ומבורכת במקום. ומשכן, התכוננתי לכתוב דו"ח ארוך במיוחד, שייקח גם כמה שעות, ולכן רחיתי את כתיבת הדו"ח. ערב אחד החלטתי כי הלילה אני רושם את כל הפעילות ויהי מה. סיימתי לכתוב את הדו"ח המלא בשעה מאוחרת בלילה, הרגשתי מאושר מאין כמותי שכנראה אעשה נחת רוח לרבי בכתבי על הפצת היהדות הרבה שהייתה מנת חלקנו באותו חודש, והחלטתי להוסיף בשם כל הצוות שתי שורות איחולים לרבי לכבוד יום הולדתו החל בי"א ניסן".

"אחר שכתבתי את הברכה, הרהרתי לעצמי שאין זה מתאים, אנו מבקשים ברכות מהרבי, אך איננו מברכים אותו... אולם לא היה אכפת לי מכך, רגשותיי גאו והשתוקקתי עד מאוד לבטאם בכתב. אך בעיה נוספת התעוררה: המכתב נכתב בשם ההנהלה כולה, והיה עלי לבקש

רשות להוסיף הוספה בלתי שגרתית שכזו...

"וכך אני תוהה במחשבותיי לכאן ולכאן, לא ידעתי מה לעשות, השעה שתיים ושלוש לפנות בוקר ואינני יודע להשית עצה בנפשי. בסופו של דבר הרהבתי עוז ושלחתי את הדו"ח יחד עם הברכה. כאשר לאחר מכן הסתרתי את הדו"ח מעיני עמיתי לצוות, חששתי שיראו מה כתבתי בשמם---

"חודש חלף, והנה אני רואה בתיבת הדואר מכתב מהרבי. כאשר אני פותח אני נדהם לגלות כי בתוך המעטפה נמצאים שני מכתבים מקופלים. לקבל שני מכתבים לא היה דבר יוצא דופן, אך כאן בלט השוני שכל אחד מקופל לחוד, כלומר שזה ממוען לשני אנשים שונים. אני פותח ומגלה מכתבי תשובה, ובשניהם ברכה דומה, אולם האחד ממוען לכל אנשי הצוות והשני - ממוען אישית אלי.

לתדהמתי כי רבה, אני מגלה כי במכתב שלי נוספו שתי שורות: "תשואות חן על הברכה, וכבר מלתי אמורה בתו"ק: ואברכה (ה' מקור הברכות) מברכיך, בברכתו של הקב"ה שהוספתו מרובה על העיקר".

***

"ההזדמנות השמימית שהוחמצה"

ההזדמנות המופלאה לבוא הגאולה שהתעוררה בתשרי תשכ"א, הדמעות של מרן ה"בית ישראל" זיע"ע.

מספר הגה"ח רבי יוסף צבי סגל שליטי"א, ראש כולל "צמח צדק" בירושלים עיה"ק: לקראת חודש החגים תשכ"א התארגנה קבוצה היסטורית לחצר רבינו זיע"א, וגם אני הצטרפתי לנסיעה.

לפני נסיעתי הייתי אצל מרן ה"בית ישראל" מגור זיע"א, שהיה לו מנהג לקרב בחורי ישיבות מחוגים שונים, וגם אני זכיתי לקרבה מיוחדת אצלו. סיפרתי לו שאני מתעתד לנסוע אל רבינו והוא אמר שברצונו למסור עמי שליחות מיוחדת. הוא העביר לי את השליחות, והוסיף בזה הלשון: "וזאלסט גריסן דעם ליובאוויטשער רבין, אינעם ווינטשין א כתיבה וחתומה טובה פון מיץ נאמען" - [מסור דרישת שלום לרבי מליובאוויטש, ותאחל לו בשמי כתיבה וחתומה טובה].

כשנכנסתי ליחידות אצל רבינו, בתום היחידות, הוספתי שיש לי שליחות מהאדמו"ר מגור ומסרתי אותה לרבי, הוספתי את המילים שביקש למסור, וברגע שאמרתי את המילים "אינעם ווינטשען" (ותאחל לו), הרבי נעמד מלוא קומתו. בסיום הברכה אמר בפנים מאירות: "אמן! שהקב"ה יעזור שהברכות שיהודים מאחלים איש לרעהו יתקבלו".

חשתי התעלות מיוחדת מכך שלי הייתה הזכות לגרום לרבי כזו נחת רוח.

חזרנו ארצה ביום חמישי, ולמחרת ביום שישי נפגשתי עם אחד מהמקורבים ל"בית ישראל". הוא שאל אותי: "היית כבר אצל האדמו"ר? שמעתי שהייתה לך שליחות מסוימת". מיד שאלתי: "מאיפה אתה יודע? האם האדמו"ר שאל עלי?". הוא התחמק מתשובה, אבל הדבר נראה לי תמוה.

גם למחרת, בשבת בבוקר, כשפגשתי את גיסי שהיה חסיד גור ומהמקורבים לאדמו"ר, הוא שאל: "נו, היית כבר אצל האדמו"ר?". שוב ביררתי: "האם האדמו"ר שאל עלי?", וגם הוא התחמק ואמר: "מה זה משנה?". אמרתי לו שתכננתי להיכנס לאדמו"ר למחרת, בראשון בלילה, אחרי שאנוח קצת, אבל הוא אמר שחשוב שאכנס עוד באותו יום. הגעתי במוצאי שבת, וה"בית ישראל" קיבל אותי במאור פנים. הוא ישב עדיין בבגדי השבת, עם הספודיק, והייתה לו הדרת פנים בלתי רגילה, ועיניים חודרות. אמרתי לו שביצעתי את השליחות, וגם העברתי את דרישת השלם ואת האיחולים, וכשסיפרתי לו כיצד הרבי נעמד מלוא קומתו ואיחל שהברכות יתקבלו, הוא מאוד נהנה.

אחר כך הוא אמר: "נו, יוסל, תאמר איזו תורה פרטית שהרבי מדבר בריבים". תהיתי לפרש כוונתו, "תורה פרטית"? האם הכוונה ליחידות? אבל הוא אמר: "לא". "מדבר בריבים"? האם הכוונה לשליחות בהתועדויות? ושוב האדמו"ר אמר: "לא". אמרתי: "אולי מה שהוא מדבר בסעודה הפרטית?", ואז הוא אמר: "כן".

את סעודת החגים קיים רבינו זיע"א בדירת הרבי הקודם, וגם חלק מזקני החסידים ומהאורחים הנכבדים הוזמנו לסעוד שם. במוצאי יום

כשאמרתי את המילים "יכולתם לחסוך את זה לגמרי", ראיתי שתי המעות זולגות מעיניו של ה"בית ישראל". עיניו היו אדומות, והוא נאנח ואמר: "אוי וויי, שיהיה כבר טוב". אחר כך הרים את ראשו, נעץ מבטו בתקרה ושקע בדבקות וחזר כך עוד פעמיים: "אוי וויי, שיהיה כבר טוב". זכיתי להיות בקרבה עם אחיו הצעיר של האדמו"ר, ה"פני מנחם" זיע"א, שלימים נהיה גם הוא האדמו"ר מגור, אחרי הסתלקותו של אחיו ה"לב שמחה" זיע"א. סיפרתי לו בשעתו את הסיפור הזה, והוא התבטא שזה ממש על דרך הסיפור הידוע עם האר"י הקדוש ותלמידיו שפעם בערב שבת אמר להם האר"י, "מה דעתכם שנלך להתפלל מנחה עכשיו בהר הבית?". הם היו בצפת, וברור היה שהכוונה הייתה על ידי קפיצת הדרך. כל התלמידים הסכימו מיד, רק שניים בקשו ללכת להודיע לנשותיהם. כששמע זאת האר"י נאנח ואמר: "היה לכם עת רצון מיוחדת. אם הייתם מסכימים, היינו יכולים להביא את הגאולה".

כעבור כמה שנים ביקש ממני ה"פני מנחם" לחזור שוב על הסיפור, ואז הוא אמר, "אהה, עכשיו אני מבין!". הוא סיפר שהיה בביתו באצל הרבי, והרבי בקש ממנו: "תמסרו בבקשה דרישת שלום לשני האחים, לידיד המוכר, ולידיד הלא מוכר". "אני חשבת", אמר לי, "שהידיד המוכר זה ה"לב שמחה", שבקר אצל הרבי חמש פעמים, וכך גם אמרתי לאחי, האדמו"ר ה"בית ישראל" כשנכנסתי אליו. בתגובה הוא תפס בזקנו, הביט עליי במבט אלכסוני כזה, ואמר: "אחי היקר, כך הוא אמר לך? אנחנו מכירים היטב אחד את השני! ואני התפלאתי: הם הרי לא נפגשו, לא התכתבו ולא דברו בטלפון? אבל עכשיו אני מבין. אם בשעה שמוסרים ברכה מאחי האדמו"ר, אז הרבי נעמד מלוא קומתו ביראת כבוד; ואם בשעה שמספרים על עת רצון לגאולה שהייתה אצל הרבי, אז אחי האדמו"ר מזיל דמעות - אני רואה שהם אכן מבינים היטב האחד את השני..." (מתוך מאמרו של הרב י. יעקבזון שליט"א בגליון "אור עולם" ה"ל)

סוף דבר: כאמור, במאמר הנוכחי כל המעשיות מסופרות מכלי ראשון, מפי בעלי המעשה עצמה, אך הרבה מעבר לכך, השורש של כולם הוא אותו מעין אהבת ישראל שנבע מלבו הרחום של הרבי מחד, ומאותן כוחות ותעצומות שעמל והשקיע בכדי להחזיר תועים לצור מחצבתם. ואם נבקש למצות את חייו של הרבי, הרי שזהו תמצית חייו: להציל נפש מישאל. ולשם כך היה מוכן להפוך עולמות ולהוציא עוד נפש זנוחה ממלתעות רשע, ועוד אחת. וכך עשרות אולי מאות ואולי גם אלפים שהציל והעלה אותם על דרך ישראל סבא. ומי יתן שזכותו הטהורה תגן עלינו ועל כל עם ישראל, אמן.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

כיפור זכיתי לעמוד בחוץ ליד הדלת ונזכרתי במשהו מאוד מעניין שהיה שם, אבל חששתי קצת ולא ידעתי איך הענין יתקבל אצלו. אמרתי: "יש לי משהו לספר, אבל אני לא יכול לספר את זה כאן". אבל הוא מיד אמר: "נו, הרי את זה אני רוצה לשמוע".

בכלל, הוא שאל הרבה שאלות לגבי סדר הישיבה ומאד התעניין בפרטי הפרטים. אמרתי לו שזה נשאר כמו שהיה בחיים חיותו של הרבי הקודם, שמימין יושב הרב שמריהו גוראריה, החתן המבוגר יותר, והרבי יושב מצד שמאל, ובדרך ארץ שכזו, ממש באימה ופחד, כאילו שהרבי הקודם נוכח במקום.

הוא המשיך ושאל האם שמים שם כיסא בראש השולחן עבור הרבי הקודם? חלוצה? האם הן מכוסות במפה? גביע? על כל השאלות הללו עניתי שכן, רק כששאל האם יש יין בגביע לא ידעתי לענות משום שלא ראיתי.

תיארת לי לאדמו"ר איך שבימים הנוראים, ולאורך עשרת ימי תשובה, הרבי מאד רציני. זכיתי לעמוד קרוב מאד לרבי בתקיעות של ראש השנה, שאז היו בכיות נוראיות, וגם ביום כיפור היה מבט רציני מאד - והנה במוצאי יום כיפור הרבי נכנס לדירה של הרבי הקודם בקומה העליונה ב-770 וכולו זורח, ופניו קורנות בשמחה מיוחדת.

היו שם רבנים שהגיעו מהארץ, והרבי אמר: "כתוב בעיתונים שהגיעו לכאן רבנים חשובים מארץ הקודש. נו, אז בתור רבנים תסכימו ותפסקו שמישיב יבוא מיד!". בתגובה ענה המבוגר שבין הרבנים: "וכי אנחנו צריכים להסכים? מי אנחנו? שהרבי יסכים!" ברגע אחד פניו של הרבי השתנו לגמרי, חלף מאור הפנים שהיה, והרבי נאנח ואמר, "אוי, על ההסכמה שלי אתם מחכים?" הרב ששונקין עוד הספיק לתת לאותו רב צביטה, והוא מיהר לנסות לתקן, "כן, כן, אנחנו מסכימים..." אבל הרבי כבר לא התייחס לזה.

תוך כדי שאני מספר את זה, ראיתי שהאדמו"ר החל כאילו להתכוון במקומו. הוא הקשיב בדריכות כזו, כמי שלא רוצה להחסיר אפילו מלה אחת, וראיתי כיצד פניו מרצינות ועיניו מאדימות. אני נחרדתי כולי, מעולם לא ראיתי כך את ה"בית ישראל".

המשכתי וסיפרתי שכמה ימים אחר כך, בליל סוכות, זכיתי להיות בתוך הדירה ליד הסוכה הקטנה שהייתה שם במרפסת. ישב שם הרבי ולידו רבי שמואל לויטין זצ"ל, הרב של 770, וגם הרבנים מארץ הקודש. התעוררה אז שאלה בנוגע לבחורים שבאו מהארץ, איך עליהם לנהוג בנוגע ליום טוב שני של גלויות. יש בזה שיקולים הלכתיים שונים, כמו האם "דעתו לחזור", או לא; האם "אשתו עמו" ועוד.

גם הרבנים עצמם לא הגיעו למסקנה בנוגע לבחורים, ותוך כדי הסעודה הרב גרליק הציג את השאלה בפני הרבי. עוד לפני שהוא הספיק לפרט את צדדי ההתלבטות, הרבי הגיב: "יום טוב שני של גלויות? הרי יכולתם לחסוך את זה לגמרי!" הרב גרליק מיד התחיל להגיד, "אנחנו מסכימים, אנחנו פוסקים..." אבל הרבי עשה עצמו כלא שומע, ומיד עבר לדבר על שאלה אחרת, בנוגע לברכת כהנים.

לע"נ ידידנו הנו"נ
הרה"ח ר' דוד ז"ל בן הרה"ח ר' פנחס הי"ו (פישער)
נלב"ע ניסן תש"פ
והרה"ח ר' צבי (הערשל) בן הרה"ח ר' יחזקאל שרגא ז"ל
נלב"ע י"ד ניסן תש"פ

לע"נ האשה החשובה הצדקנית
מרת פרידא גילה בת הרה"ח ר' יצחק אייזיק ע"ה (רייך)
נלב"ע י"ז אדר ב' תשע"ט

כל הסיפורים המובאים ב'ד' העמ' האחרונים שלא נרשם מקורם נלקחו מתוך מאמר שנכתב על ידי הרה"ח ר' יוחנן הרשקוביץ הי"ו מתוך ההקלטות בהן בעלי המעשה עצמם מספרים את הדברים. ונתפרסמו בדפוס בגליון מיוחד על הרבי מחב"ד זיע"א, "אור עולם" בעיתון 'המודיע' שנערכה ע"י ידידנו הרה"ג ר' ישראל פנחס טירנואר שליט"א, שעומד לימיניו בכל עת ועונה, ותשואות חן חן לו

לזכות הרוצה בעילום שמו שיקויים ברכת צדיק "מנוחה ושמחה, אור ליהודים"

ההפצה בעיה"ק טבריא נתרם לע"נ רבני טבריא רבה הראשי של טבריא הצדיק החכם רבי חיים בן רבי יצחק סמאג' זצ"ל רבה הראשי של טבריא הצדיק החכם רבי יעקב חי בן רבי ברוך זריהן זצ"ל מייסד ת"ת ביבאס, הצדיק החכם רבי רפאל ביבאס זצ"ל

להצילחת מישה בן אסתר מלכה זכות הפצת תורה וחסידות, יענווד לו להתברר בכל כולי דניטב	להצילחת מאיר יחיאל בן חנה סינא זכות הפצת תורה וחסידות, יענווד לו להתברר בכל כולי דניטב	להצילחת נחנם מענדל בן פרידא גילה זכות הפצת תורה וחסידות, יענווד לו להתברר בכל כולי דניטב	להצילחת אפרים בן אסתר לאה זכות הפצת תורה וחסידות, יענווד לו להתברר בכל כולי דניטב	להצילחת יוסף נתן בן רבקה טויבא זכות הפצת תורה וחסידות, יענווד לו להתברר בכל כולי דניטב
---	--	--	---	--

להשתתפות בהוצאות הגליון לרגל שמחה או לע"נ ולקבלת הגליון במייל, להערות ולהארות, GILYON.LIZENSK@GMAIL.COM